

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 3 i 4 marca 2012 r. na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzonym na poziomie studiów I stopnia (licencjackich i inżynierskich) oraz studiów II stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: **dr hab. Józef Rogowski** – członek PKA

członkowie:

- **prof. dr hab. Wanda Gaczek** – członek PKA;
- **prof. dr hab. Ryszard Broł** – ekspert PKA;
- **Izabela Kwiatkowska-Sujka** – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny
- **Dawid Świątkiewicz** – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja w Międzywydziałowym Studium Gospodarki Przestrzennej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na kierunku *gospodarka przestrzenna* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2011/2012. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie: przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny, a także przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć, wizytacji zaplecza naukowo-dydaktycznego, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Studium, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej zostało powołane uchwałą Senatu SGGW z dnia 24 listopada 1997 r. jako jednostka prowadząca kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Studium działa na zasadach określonych w dotychczasowych przepisach Statutu SGGW oraz Regulaminie zatwierdzonym na posiedzeniu Senatu w dniu 15 października 1997 r. Organami Studium są: Rada Studium oraz Kierownik Studium powoływani na czas trwania kadencji władz Uczelni. Rada Studium w zakresie dydaktyki ma uprawnienia odpowiednie do zawartych w przepisach kompetencji Rady Wydziału. Zgodnie z § 4 ust. 7 i 8 Statutu (przyjętym uchwałą Nr 8 - 2011/2012 Senatu SGGW w Warszawie z dnia 28 listopada 2011 r.) studia międzywydziałowe działają w dotychczasowym kształcie i prowadzą kształcenie w dotychczasowej formie do 31 sierpnia 2012 r. Natomiast kierownicy studiów międzywydziałowych zachowują swoje stanowisko do końca kadencji 2011/2012 organów SGGW.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1). *Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki. Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.*

Strategia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na lata 2011-2020 została przyjęta w uchwale nr 16-2010/2011 Senatu SGGW. W dokumencie tym jednocześnie została zatwierdzona Misja Uczelni. Misją Uczelni jest przede wszystkim „służenie rozwojowi gospodarstwu i intelektualnemu polskiego społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, gospodarki żywnościowej i szeroko rozumianego środowiska naturalnego.” Jednostka nie posiada odrębnej strategii wpisując się ze swoimi działaniami w cele strategiczne Uczelni sformułowane z perspektywy interesariuszy, realizowanych procesów, posiadanego potencjału oraz środków finansowych.

Zgodnie z deklaracją władz Studium studenci kierunku *gospodarka przestrzenna* zdobywają wiedzę, zarówno w obszarze nauk przyrodniczych, technicznych, społecznych, prawnych, jak i ekonomicznych. Koncepcja kształcenia na kierunku jest wystarczająco powiązana z przyjętą misją i strategią rozwoju SGGW na lata 2011-2020. Zakładane zwiększenie udziału zajęć praktycznych w procesie kształcenia i proponowana oferta edukacyjna wpisują się w ogólną wizję rozwoju Uczelni. Zespół Oceniający PKA uważa, że w przyszłości profil kształcenia na ocenianym kierunku powinien być jeszcze bardziej powiązany z rozwojem i zagospodarowaniem przestrzennym obszarów wiejskich.

Dotychczas realizowana w Uczelni koncepcja kształcenia i plany studiów kierunku *gospodarka przestrzenna* zostały przygotowane na podstawie rozporządzenia MNiSzW z lipca 2007 r. – standardy kształcenia dla kierunku. Program studiów był wielokrotnie modyfikowany. Modyfikacje te miały na celu zmiany związane ze specyfiką Uczelni i tym samym odzwierciedlają elastyczne podejście do kształtowania oferty dydaktycznej.

W ramach kierunku nie są realizowane specjalności. Ogranicza to nieco różnorodność profilu kształcenia. Treści specjalnościowe są powiązane na studiach I stopnia z przedmiotami do wyboru, fakultetami oraz seminariami dyplomowymi. Na studiach II stopnia przewiduje się również nachylenie specjalizacyjne – trzy moduły, których przedmioty są powiązane z seminarium magisterskim i są realizowane w 3 i 4 semestrze zajęć. Zespół uznał koncepcję kształcenia za wystarczająco innowacyjną biorąc pod uwagę międzyobszarowość kształcenia.

2). *Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.*

Udział zewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na kierunku jest niewielki. Wskazuje się głównie udział pracowników organizacji zarządzającej lasami należącymi do Skarbu Państwa (Lasy Państwowe), a także niektórych gmin. Zespół pozytywnie ocenia związek przygotowanej i modyfikowanej w obecnym roku akademickim koncepcji kształcenia (w związku z KRK) z inicjatywami Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Dyskusje z przedstawicielami Przedsiębiorstwa Lasy Państwowe wpływają na zakres tematyczny niektórych przedmiotów i realizowanych studiów podyplomowych.

Dotychczasowy udział interesariuszy wewnętrznych w ustalaniu koncepcji kształcenia jest dużo większy niż zewnętrznych, ale wewnątrz tej grupy silnie zróżnicowany. Udział studentów był ograniczony, chociaż obecnie obserwuje się jego wzrost, a największy wpływ na koncepcję kształcenia mieli nauczyciele prowadzący zajęcia na kierunku. Zespół Oceniający został poinformowany, że od obecnego semestru następuje wzrost znaczenia i udziału interesariuszy wewnętrznych (członkowie Rady Studium i Komisji Dydaktycznej)

oraz interesariuszy zewnętrznych na skutek włączenia ocenianego kierunku do porozumienia Unia Uczelni na Rzecz Rozwoju Kierunku Studiów *gospodarka przestrzenna*, które między innymi ma za zadanie doskonalić proces dydaktyczny. Wskazane jest zwiększenie aktywności Rady Studium oraz studentów, a przede wszystkim włączenie do prac Komisji Dydaktycznej kierunku *gospodarka przestrzenna* pracodawców i absolwentów kierunku oraz rozszerzenie zakresu konsultacji z otoczeniem społecznym.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Powiązanie przyjętej koncepcji z misją i strategią jednostki jest wystarczające. Uczelnia powinna rozważyć uwzględnienie w koncepcji rozwoju kierunku specyfiki kształtowania i zagospodarowania przestrzennego oraz zarządzania rozwojem na terenach nieurbanizowanych bądź na styku obszarów wiejskich z miastami, co pozwoliłoby uwypuklić specyfikę kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- 2) Udział zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie budowania koncepcji kształcenia, a także jej dostosowywanie do zmieniających się potrzeb zewnętrznych można uznać za spełnione znacząco. Wskazane jest zwiększenie aktywności Rady Studium oraz studentów, a przede wszystkim włączenie do prac Komisji Dydaktycznej kierunku *gospodarka przestrzenna* pracodawców i absolwentów kierunku oraz rozszerzenie zakresu konsultacji z otoczeniem społecznym.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) *Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (wzorcowymi efektami kształcenia albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia, w tym standardach kształcenia nauczycieli, określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego), a także z koncepcją rozwoju kierunku. Ocena spójności specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia. W przypadku profilu praktycznego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zakres wpływu absolwentów i przedstawicieli pracodawców w formułowaniu efektów kształcenia, a w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego – wymagań formułowanych dla obszaru nauki, z którego kierunek się wywodzi. Ocena możliwości osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów). Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany.*

W Uczelni realizuje się akademicki profil kształcenia. Kierunek *gospodarka przestrzenna* jest kierunkiem interdyscyplinarnym i może być traktowany jako kierunek międzyobszarowy, dla którego efekty kształcenia i kwalifikacje przyporządkowuje się według dziedzin: nauki ekonomiczne (ekonomia, nauki o zarządzaniu), nauki techniczne (architektura i urbanistyka, budownictwo, geodezja i kartografia, informatyka, inżynieria

środowiska) oraz nauki rolnicze (ochrona i kształtowanie środowiska), a także nauki leśne (leśnictwo). Takie podejście jest dobrze widoczne w przyjętym programie kształcenia kierunku.

Realizowany obecnie standard kształcenia i program kształcenia - przynajmniej do zakończenia rozpoczętych w poprzednich latach cykli - sytuował kierunek *gospodarka przestrzenna* w grupie nauk społecznych (dziedzina – nauki ekonomiczne), a udział treści z dziedziny nauk technicznych był w standardzie dokładnie określony. Proponowane w planie studiów przedmioty są wystarczające dla wymagań obszarów i dziedzin nauki, z którymi oceniany kierunek jest powiązany. Treści wymagane w dotychczas obowiązującym standardzie są realizowane. Wystarczające są również wymagane w standardzie treści z zakresu nauk technicznych. Dodatkowo program kształcenia zawiera tematykę wynikającą ze specyfiki Uczelni (np. *leśnictwo w gospodarce przestrzennej, monitoring środowiska, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, kultura wsi polskiej*).

Udział aktywnej formy zajęć jest wystarczający: zarówno na I jak i II stopniu przekracza 51% zajęć. Zwraca uwagę stosunkowo duży udział ćwiczeń terenowych (studia stacjonarne II stopnia – 30 godzin i studia niestacjonarne – 10 godzin; natomiast studia I stopnia stacjonarne i niestacjonarne – odpowiednio, 85 i 48 godzin), w trakcie których można kształtować specyficzne umiejętności. Uzupełnieniem zajęć terenowych jest przewidywana w planie na studiach I stopnia praktyka zawodowa (120 godz. stacjonarne i 80 godz. niestacjonarne), praktyka dyplomowa (60 godz. stacjonarne, 36 godz. niestacjonarne). Praktyki pozwalają wykształcić specyficzne umiejętności i zbliżyć kształcenie do wymagań praktycznych.

W Uczelni na ocenianym kierunku nie wprowadza się specjalności, a specyfika kształcenia zapewniona jest w treściach kierunkowych, seminarium dyplomowym i magisterskim, przedmiotach do wyboru oraz w przedmiotach tzw. nachylenia specjalizacyjnego. Na studiach II stopnia realizuje się nachylenie specjalizacyjne przewidując do wyboru trzy moduły – zarządzanie przestrzenią, zarządzanie nieruchomościami i planowanie przestrzeni. W ramach tych trzech modułów na studiach stacjonarnych realizuje się 150 godzin, a na studiach niestacjonarnych 60 godzin (wszystkie w formie ćwiczeń). Wobec dużej różnorodności tematów powiązanych z gospodarką przestrzenną, a jednocześnie biorąc pod uwagę ich komplementarność, przyjęte rozwiązanie – nachylenie specjalizacyjne – Zespół ocenia pozytywnie.

Wliczając do przedmiotów wybieranych przez studentów języki obce, seminaria dyplomowe oraz na studiach I stopnia tematy do wyboru (stacjonarne 120 godz., niestacjonarne 30 godz.) oraz przedmioty nachylenia specjalizacyjnego na studiach magisterskich można przyjąć, że udział godzin zajęć do wyboru jest w koncepcji kształcenia wystarczający.

Kształcenie na ocenianym kierunku studiów obejmuje wszystkie te przedmioty z treściami zapewniającymi kompetencje inżynierskie, których wymagał standard kształcenia (2007r.). Dodatkowo także takie, jak np. infrastruktura techniczna obszarów wiejskich, zasady projektowania, kataster wielozadaniowy. Udostępniona w Uczelni dokumentacja pokazuje, że treści te obejmują ogółem 705 godzin zajęć na studiach I stopnia, a po włączeniu przedmiotów matematyka, fizyka i zajęć w ramach fakultetu inżynierskiego oraz seminarium dyplomowe przedmioty te obejmują łącznie około 39% pełnej liczby godzin. W przedmiotach tych realizowane są treści programowe powiązane z kompetencjami inżynierskimi (opisane w tabeli kompetencji nauk technicznych KRK.). W trakcie zajęć w ramach tej grupy treści studenci zdobywają wiedzę i umiejętności związane z prawidłowym programowaniem i projektowaniem, sposobami zbierania, przetwarzania, analizowania i udostępniania informacji z zakresu gospodarowania w przestrzeni. Samodzielnie też projektują proste systemy i ciągi technologiczne, wykonują pomiary i opracowują wyniki z zakresu geodezji

czy projektowania urbanistycznego. Poznają też zasady i nabywają umiejętności posługiwania się informacjami z zakresu prac inżynierskich. Do grupy przedmiotów o charakterze inżynierskim z nachyleniem przyrodniczym można zaliczyć specyficzne przedmioty powiązane z gospodarowaniem przestrzenią na terenach słabo zurbanizowanych (np. *rolnictwo w gospodarce przestrzennej* i *leśnictwo w gospodarce przestrzennej*). Podnosi to udział procentowy treści inżynierskich w profilu kształcenia.

W trakcie realizowanych praktyk zawodowych studenci przebywają również w wydziałach urzędów jednostek samorządu terytorialnego, gdzie wymagana jest wiedza i umiejętności inżynierskie. Według przyjętych formalnie w Uczelni warunków zaliczenia praktyki wskazuje się minimalną liczbę godzin, jaką student spędza w wydziałach gospodarki komunalnej, geodezji i gospodarki nieruchomościami, planowania i zagospodarowania przestrzennego. Tym samym praktyka zawodowa pozwala zapoznać się ze szczegółowymi wymogami w zakresie gospodarowania przestrzenią w jednostkach terytorialnych. Wiedza inżynierska jest także zdobywana przez studentów kierunku w trakcie ćwiczeń terenowych oraz praktyk dyplomowych.

Na studiach I stopnia udział treści inżynierskich w koncepcji kształcenia jest wystarczający.

Udostępnione przez Uczelnię dokumenty w ramach raportu samooceny zawierają zestaw sylabusów poszczególnych przedmiotów dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej studiów obydwu poziomów kształcenia. Sylabusy zostały przygotowane według jednolitego formatu, w którym wskazuje się wszystkie tradycyjnie wymagane elementy, w tym treści programowe przedmiotu oraz literaturę podstawową i uzupełniającą (często bez wyodrębnienia obu części).

Efekty kształcenia zapisane w sylabusach są często bardzo ogólne, a w niektórych przypadkach pomijane. W niektórych sylabusach nie wskazano także liczby punktów ECTS, a wykaz treści programowych jest bardzo ubogi. Pozytywnie można ocenić 60%-70% kart przedmiotów (np. *rewitalizacja obszarów zurbanizowanych, społeczno-kulturowe uwarunkowania gospodarki przestrzennej, zarządzanie środowiskiem*). W niektórych sylabusach nie wskazano żadnych treści programowych np. *współczesne problemy gospodarki przestrzennej, gospodarka przestrzenna w UE, ocena i wycena zasobów przyrodniczych*, gdzie oprócz braku tematów brak jest literatury, warunków zaliczenia oraz innych ważnych informacji. W grupie przedmiotów zaliczonych do formuły „fakultety” zauważa się brak kart (sylabusów) niektórych przedmiotów, np. *symulacja i optymalizacja transportu* oraz *turystyka w rozwoju lokalnym*.

Sylabusy przedmiotów są dostępne dla studentów, ale na podstawie przekazanych uwag w trakcie wizytacji (hospitacje, spotkanie ze studentami) można stwierdzić, że studenci dotychczas w niewielkim stopniu z nich korzystali. Z drugiej strony studenci podczas spotkania z zespołem wizytującym potwierdzali możliwość osiągnięcia efektów kształcenia poprzez realizację określonych przedmiotów. Poprzez realizację praktyk w podstawowych jednostkach samorządu terytorialnego studenci mają możliwość zastosowania poznanych mechanizmów rządzących zagospodarowaniem przestrzennym obszarów/gmin w praktyce. Na spotkaniu studenci prezentowali jednak stanowisko, iż program kształcenia nie przygotowuje ich w pełni do odbycia praktyki zawodowej. Podczas ich odbywania muszą zdobyć wiedzę, która powinna być przekazana podczas realizacji procesu dydaktycznego.

W kartach wielu przedmiotów zbyt ogólnikowo wskazuje się treści kształcenia, najczęściej bez określenia wymiaru godzinowego realizowanego tematu oraz bez połączenia z zakładanymi efektami kształcenia. W Uczelni konieczne będzie dopasowanie kart sylabusów do nowych wymagań. Wzór sylabusu powinien być uzupełniony i opracowany zgodnie z nowymi wymaganiami, tak aby określono, jakie efekty (wiedza, umiejętności, kompetencje)

realizuje dany temat. Konieczne jest bardziej dokładne określenie zasad weryfikacji, oceny postępów oraz ich powiązanie z uzyskiwaną przez studenta oceną na zaliczenie przedmiotu.

Układ sylabusów i efekty kształcenia powinny być do 30 IX 2012 r. dopracowane przez autorów i uporządkowane zgodnie z zasadami KRK (należy zadbać o specyfikę kierunku międzyobszarowego) i wyraźniej połączyć zakładane efekty kształcenia oraz umiejętności ze sposobami ich weryfikacji. Analiza dokumentacji i rozmowy z władzami i pracownikami na temat zaawansowania prac dostosowawczych do zmian prawnych, w tym do KRK, pozwalają stwierdzić, że z wysokim prawdopodobieństwem prace powyższe zakończą się sukcesem przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.

2). *Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.*

Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób ogólny, zgodny ze standardami kształcenia. Ich opis wymaga dopracowania. Dokładniej należy także zapisać w kartach przedmiotów zasady weryfikacji i oceny końcowej przedmiotów, wskazane jest także żeby w kartach przedmiotów powiązać zakres minimalnych wymagań (wiedzy i umiejętności) z uzyskiwaną oceną końcową na poszczególnych egzaminach oraz na egzaminie dyplomowym.

Można też wskazywać w sposobach weryfikacji procentowy udział w ocenie końcowej, np. aktywności studentów, pracy własnej, kolokwium końcowego itd.

Opracowane efekty kształcenia przedstawione są w sposób zrozumiały dla studentów. Sami zainteresowani podczas spotkania z zespołem wizytującym wykazywali znajomość tak zapisanych efektów kształcenia.

3). *Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia.*

Stosowany dotychczas system weryfikacji efektów kształcenia – w okresie przejściowym, czyli w trakcie przygotowywania systemu do nowych rozwiązań – pozwala ogólnie ocenić wiedzę studenta na egzaminie dyplomowym. System ten jest w trakcie dopracowywania, a dotychczasowy postęp prac pozwala stwierdzić, że zostanie on opracowany do końca obecnego roku akademickiego.

W trakcie wizytacji udostępniono zestawy pytań na zaliczenie niektórych przedmiotów. Najbardziej wyczerpujące zestawy dotyczyły egzaminu z *matematyki* (6 pytań/zadań; do każdego z nich wskazano możliwą do uzyskania liczbę punktów). Z przedmiotu *podstawy prawne gospodarki przestrzennej* (22 pytania o charakterze testu z koniecznością wskazania dobrej odpowiedzi) część pytań powinna być zakwalifikowana do przedmiotu *planowanie przestrzenne* bądź *gospodarka nieruchomościami*. Z przedmiotu *ekonomika miast i regionów* prowadzący wskazał 5 pytań, na podstawie których trudno zweryfikować realizację zakładanych efektów kształcenia (wiedza). Pytania na zaliczenie przedmiotu *projektowo-urbanistyczne i ekonomiczne aspekty gospodarki przestrzennej* (22 pytania) zawiera również wiele pytań, które raczej należą do innych przedmiotów (takich jak: *kataster wielozadaniowy, planowanie przestrzenne, ekonomia, ochrona środowiska* czy *gospodarka nieruchomościami*). Na podstawie tych pytań niezrozumiałe jest, jakie umiejętności i jaką wiedzę zakłada prowadzący dla tego przedmiotu.

Niedostępne były natomiast pytania na zaliczenie przedmiotu *ekonomia*, nie było także wglądu do prac egzaminów pisemnych. W przyszłości dokumentacja weryfikacji egzaminów częściowych powinna być archiwizowana przynajmniej do końca cyklu kształcenia plus 2 lata.

Do układania zestawów pytań dla poszczególnych przedmiotów można wykorzystać doświadczenie, jakie Uczelnia ma z przeprowadzenia egzaminów wstępnych na II stopień studiów.

Przegląd prac/projektów cząstkowych i zaliczeniowych pozwala stwierdzić, że etapowe efekty kształcenia są weryfikowane wystarczająco. Przeglądane prace pisemne, makiety zagospodarowania, rysunki, pokazują duże zaangażowanie studentów w ich przygotowanie. Natomiast końcowe efekty kształcenia weryfikuje się na podstawie przygotowywanych prac dyplomowych/inżynierskich i magisterskich oraz przeprowadzonych egzaminów końcowych. Udostępnione wykazy tematów prac dyplomowych I stopnia pokazują, że duża ich część nie jest powiązana z pracami inżynierskimi (np. w roku akademickim 2010/2011 z 83 tytułów prac określonych jako inżynierskie około 40% tytułów nie mieści się w kanonie nauk technicznych). Ich autorzy otrzymali stopień zawodowy inżyniera. Tematy, których nie można nazwać inżynierskimi to np.: „Wykorzystanie środków pomocowych UE w gminie ...”, „Dochody z nieruchomości w budżecie miasta ...”, „Ocena wdrażania strategii rozwoju lokalnego na przykładzie ...”, „Charakterystyka lokalnego rynku ...”, „Analiza struktury użytkowania gruntów ...”. Również w roku akademickim 2009-2010 (przyznawano absolwentom tytuły inżyniera lub licencjata) na cztery prace inżynierskie dwie nie mieściły się w kanonie prac inżynierskich (np. „System motywacyjny na przykładzie Urzędu Gminy ...”, „Ochrona przyrody w nadleśnictwie ...”), natomiast wiele prac określonych jako licencjackie w następnym roku akademickim byłoby już traktowanych jako prace inżynierskie. Wśród tytułów prac dyplomowych mało jest tematów, które dotyczą obszarów wiejskich.

Z prac magisterskich (tytuł zawodowy magister inżynier; 66 prac) w roku akademickim 2010/2011 i 2011/2012 aż 35% tytułów nie było bezpośrednio powiązanych z tematyką inżynierską, projektowaniem urbanistycznym czy gospodarką przestrzenną. Można jednak zauważyć, że w większym stopniu niż prace licencjackie i inżynierskie były one powiązane z ochroną środowiska przyrodniczego.

W latach 2010/2011 i 2011/2012 przeprowadzono na ocenianym kierunku 178 egzaminów dyplomowych (w tym na studiach I stopnia 112, a z tego 25,9% na studiach niestacjonarnych). Na egzaminach dyplomowych dominowały oceny bardzo dobre. Zaledwie dwie osoby uzyskały na egzaminie dyplomowym ocenę dostateczną (tylko I stopień). Bardzo wysoko oceniano egzaminy magisterskie. Według udostępnionych w trakcie wizytacji materiałów aż 98% absolwentów studiów stacjonarnych II stopnia w roku akademickim 2010/2011 uzyskało oceny bardzo dobre. Na studiach niestacjonarnych I stopnia wyraźną przewagę (76% przystępujących) miały na egzaminie dyplomowym oceny dobre. Strukturę ocen Zespół ocenia jako nieprawidłową, szczególnie w odniesieniu do studiów magisterskich.

Z wylosowanych do oceny szczegółowej 15 prac 7 stanowiły prace magisterskie, dwie – licencjackie oraz 6 – inżynierskie (załącznik 4). Na 7 prac magisterskich w dwóch przypadkach oceny były zawyżone, ale wszystkie prace były na dobrym i bardzo dobrym poziomie. Dwie prace licencjackie były pracami dobrymi, ale w obu przypadkach oceny zostały lekko zawyżone. Najgorsza sytuacja jest wśród prac inżynierskich. Na 6 prac dwie są bardzo dobre i jedna dobra. Pozostałe 3 prace nie spełniają warunków prac inżynierskich i chociaż jako licencjackie byłyby dobrymi, a nawet bardzo dobrymi, to jako inżynierskie są tylko dostatecznymi. Zespół uważa, że taka sytuacja świadczy o zbyt słabym nadzorze promotorskim oraz o niewłaściwym działaniu WSZJK (wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia) przy zatwierdzaniu tematów prac inżynierskich. Innym problemem są recenzje. W kilku przypadkach zamiast ocen merytorycznych w recenzjach pojawia się opis zawartości prac.

W Uczelni funkcjonuje internetowy system antyplagiacyjny oceny prac dyplomowych (plagiat.pl). Dla każdej pracy przed egzaminem przeprowadzana jest taka ocena i jest wskazywanych pięć współczynników podobieństwa (regulamin antyplagiacyjny wprowadzony zarządzeniem Rektora SGGW z dnia 24.01.2011). Dopuszczenie do egzaminu dyplomowego wymaga potwierdzenia wydrukiem z systemu, a autor pracy udziela Uczelni

prawa do korzystania z tekstu obronionej pracy (praca składana jest w wersji papierowej i elektronicznej).

W trakcie egzaminu dyplomowego (zarówno I jak i II stopień) dyplomant przedstawia autoreferat pracy, który jest osobno oceniany oraz odpowiada na dwa zadawane ustnie pytania przez członków komisji. Pytania nie są losowane i prawie zawsze powiązane z tematyką pracy dyplomowej. Niekiedy pytania powtarzają tytuł pracy. Brak pytań losowanych w trakcie egzaminów dyplomowych może sugerować brak przejrzystości, a także subiektywność ocen końcowych. W przyszłości należy zapewnić możliwość losowania na egzaminie dyplomowym przynajmniej dwóch pytań (1. pytanie z wiedzy podstawowej na przykład z takich przedmiotów, jak: *ekonomia, budownictwo, planowanie przestrzenne* i 2. pytanie z wiedzy kierunkowej z zakresu gospodarki przestrzennej). Pytania końcowe powinny być powiązane z zakładanymi efektami kształcenia, a w przyszłości także z ustalonymi dla kierunku ramami kwalifikacji.

Materiały udostępnione w trakcie wizytacji, dostępne sylabusy, a także przeprowadzone rozmowy z pracownikami Uczelni nie pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że stosuje się standaryzację wymagań na zaliczenie poszczególnych przedmiotów. Studenci nie skarżyli się jednak na brak obiektywizmu, a wręcz twierdzili, że jest.

Szczegółowo określono w Uczelni warunki zaliczenia praktyk zawodowych (po 6 semestrze wskazując warunki formalne i wymagania merytoryczne). Wyraźnie też wskazano w dokumentach dostępnych dla studentów, jakie elementy składają się na ocenę praktyki zawodowej.

W Uczelni nie prowadzi się kształcenia na odległość.

Odsiew studentów na pierwszym roku studiów niestacjonarnych (szczególnie I stopnia) jest bardzo duży. Po pierwszym i drugim semestrze liczba studiujących zmniejszyła się o 32%. Część studentów rezygnuje sama. Przyczyna części rezygnacji być może wynika z nieumiejętności przewidywania trudności związanych ze studiowaniem, a także kosztów kształcenia. Jednak aż 21,6% przyjętych na pierwszy rok 2010/2011 zostało skreślonych z powodu braku zaliczeń. Z udostępnionej struktury ocen wynika, że przedmiotem sprawiającym największe trudności jest *matematyka* (pierwszy semestr oceny niedostateczne otrzymało około 50% studiujących) oraz *statystyka* (na drugim semestrze prawie 43% ocen niedostatecznych).

Na studiach stacjonarnych odsiew na I roku był nieco mniejszy, ale jednak liczba studiujących zmniejszyła się przez dwa semestry o 18%. Struktura ocen z przedmiotów na I roku pokazuje, że na studiach stacjonarnych studentom trudności sprawiają oprócz *matematyki*, także *fizyka* oraz *samorząd terytorialny*. Odsiew studentów na kolejnych latach był już niewielki, a właściwie śladowy. Na studiach niestacjonarnych w niewielkim stopniu pojawił się w 5 i 6 semestrze, ale aż 25% osób zostało skreślonych z listy po 8 semestrze (być może z powodu nie obronienia pracy w przewidywanym regulaminem terminie).

Studenci są informowani przez prowadzącego o wymaganiach na zaliczenie poszczególnych przedmiotów w trakcie początkowych zajęć (1. lub 2. spotkanie). Udostępnione sylabusy nie precyzują warunków zaliczenia – podają jedynie ogólną formę zaliczenia bez wskazania, które z zakładanych efektów będą weryfikowane w określony sposób. Forma sylabusów od 1 X 2012, zgodnie z nowymi wymaganiami KRK i zasadami unowocześnienia kierunku, będzie musiała być zmieniona tak, aby wskazać w jaki sposób konkretne efekty i umiejętności będą weryfikowane.

Studenci nie zgłaszali uwag w zakresie dostępności do informacji, a jedynie zauważyli potrzebę lepszej polityki informacyjnej w tym kierunku, poprzez kampanię informacyjną skierowaną do nich.

4). *Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku*

studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Dotychczas stosowane rozwiązania w zakresie badań losów absolwentów są niewystarczające. Absolwenci I stopnia często podejmują studia magisterskie nie zmieniając Uczelni. Nie przeprowadza się szczegółowej analizy losów absolwentów II stopnia. Informacje o miejscach pracy i wymaganiach rynku pracy wobec absolwentów kierunku są pośrednio identyfikowane w trakcie praktyk zawodowych w jednostkach samorządu terytorialnego oraz w trakcie dyskusji na studiach niestacjonarnych. Od bieżącego roku akademickiego wskazane jest zaproponowanie bardziej wnikliwej metody badania satysfakcji absolwentów oraz opinii pracodawców o absolwentach kierunku *gospodarka przestrzenna* w SGGW.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowana obecnie koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku bazuje na dotychczas obowiązującym standardzie. Standard ten jest realizowany. W przyjętym rozwiązaniu nie wskazuje się szczegółowych opisów efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje). Dostępność opisu programów przedmiotów dla studentów jest wystarczająca. Uczelnia podejmuje wysiłek organizacyjny aby zapewnić przygotowanie koncepcji zgodnej z wymogami KRK od nowego roku akademickiego i z wysokim prawdopodobieństwem można przewidzieć, że powyższy wysiłek zakończy się sukcesem przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.
- 2) Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób ogólny. Ich opis wymaga dopracowania. Dokładniej należy także zapisać w kartach przedmiotów zasady weryfikacji i oceny końcowej przedmiotów, wskazane jest także, aby w kartach przedmiotów powiązać zakres minimalnych wymagań (wiedzy i umiejętności) z uzyskiwaną oceną końcową na poszczególnych egzaminach oraz na egzaminie dyplomowym.
- 3) Weryfikacja wiedzy etapowej jest wystarczająca, chociaż w niektórych zestawach pytań dla przedmiotów pojawiają się wątpliwości wynikające z niebezpieczeństwa ich powtórzeń w innych przedmiotach. Egzaminy dyplomowe nie w pełni pozwalają weryfikować osiągnięte efekty końcowe kształcenia. Zatwierdzanie tematów prac, szczególnie inżynierskich, nie działa poprawnie, ponieważ 50% prac z wylosowanych prac inżynierskich nie spełnia warunki prac inżynierskich. System weryfikacji efektów kształcenia (wiedzy i umiejętności) jest w trakcie dopracowywania i powinien być skonkretyzowany przez powiązanie z ramami kwalifikacji dla kierunku *gospodarka przestrzenna*. Odsiew studentów w trakcie pierwszych dwóch semestrów studiów jest stosunkowo duży. Wskazane jest bardziej wnikliwe zweryfikowanie przyczyn odsiewu z przedmiotu *matematyka*.
- 4) Procedury badania losów absolwentów kierunku są w trakcie przygotowywania (zgodnie z przepisami będzie on niezbędny od następnego roku akademickiego). Udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowanie koncepcji kształcenia jest jeszcze słaby.

3.Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1). *Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.*

Program studiów może być oceniany w obecnym kształcie z punktu widzenia zapewnienia zakładanej w ministerialnym standardzie kształcenia struktury kwalifikacji absolwenta. Kierunkowe ramy kwalifikacji są w Uczelni dopiero w trakcie opracowywania i będą obowiązywały od roku akademickiego 2012/2013.

Standard z 2007 roku bardzo szeroko zakreślał kwalifikacje absolwenta kierunku studiów na poziomie I oraz dla II stopnia. Pomijał także specyfikę kształcenia w różnych typach uczelni wyższych prowadzących kierunek *gospodarka przestrzenna* (np., uniwersytety przyrodnicze, uniwersytety ekonomiczne, politechniki - powinny one same zapewnić specyfikę kształcenia powiązaną z ich domeną i misją).

Realizowany w SGGW program studiów inżynierskich potwierdza interdyscyplinarny charakter kierunku *gospodarka przestrzenna*. Tematy przedmiotów w wystarczającym stopniu uwzględniają nauki przyrodnicze, społeczno-ekonomiczne oraz techniczne. Wprowadza się dodatkowo tematy związane z rolnictwem oraz leśnictwem. Wiedza (tematyka) w proponowanych przedmiotach zaledwie w wystarczającym stopniu zawiera także tematykę podstaw prawnych gospodarki przestrzennej oraz gospodarki nieruchomościami. W trakcie wizytacji zwrócono uwagę, że absolwenci kierunku mają zbyt mało wiedzy na temat prawnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, technik legislacyjnych z zakresu planowania przestrzennego, a także prawa obowiązującego w administracji publicznej w odniesieniu do gospodarki komunalnej oraz przygotowania i prowadzenia inwestycji.

Zawarta w raporcie samooceny koncepcja kształcenia w niewystarczającym stopniu (a właściwie w formie przepisanej z dokumentu standard kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* – 2007 r.) wskazuje kompetencje absolwenta studiów II stopnia. Sylwetkę absolwenta studiów magisterskich można pośrednio określić na podstawie zestawu realizowanych przedmiotów. W tak określonej sylwetce zwracają uwagę kwalifikacje powiązane z naukami przyrodniczymi: absolwent studiów magisterskich kierunku *gospodarka przestrzenna* będzie w stanie wyceniać zasoby przyrodnicze, oceniać efekty podejmowanych działań w środowisku przyrodniczym, stosować monitoring środowiska i wykorzystywać wiedzę o inżynierii środowiska, a także wykorzystywać zasady zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Opis struktury kwalifikacji absolwenta zarówno dla studiów I stopnia, jak i II stopnia ocenianego kierunku powinien być opracowany bardziej szczegółowo, uwzględniać specyfikę SGGW wynikającą ze strategii rozwoju Uczelni i być wyraźnie powiązany z proponowanymi tematami zajęć oraz ofertę zapewnianej wiedzy i kształconych umiejętności. Możliwość taką stworzy opracowanie systemu kształcenia powiązanego z KRK. Udostępniony w trakcie wizytacji dokument na temat efektów kształcenia (projekt z lutego 2011) pozwala stwierdzić, że prace te w Uczelni są w trakcie realizacji, ale macierz efektów kształcenia znajdowała się w tym czasie (3-4.03.2012) w fazie początkowego przygotowania. Można zauważyć, że opis efektów powinien być w większym stopniu zindywidualizowany i lepiej powiązany z modułami kształcenia, a w rezultacie z przedmiotami realizowanymi w trakcie studiów. Z wysokim prawdopodobieństwem można stwierdzić, że powyższe prace zostaną zakończone tak, by od 1 X 2012 nowy cykl kształcenia był zgodny z nowymi przepisami prawa, w tym z KRK.

Studia stacjonarne I stopnia realizowane są w wymiarze siedmiu semestrów (2500 godzin) i absolwenci otrzymują tytuł zawodowy inżyniera, II stopnia w wymiarze trzech semestrów (900 godzin), a absolwenci otrzymują tytuł zawodowy magistra inżyniera. Jest to zgodne ze standardami kształcenia kierunku *gospodarka przestrzenna*. Studia niestacjonarne I

stopnia trwają osiem semestrów (1500 godz.) i mają charakter studiów licencjackich i jest to również zgodne ze powyższymi standardami kształcenia, natomiast studia niestacjonarne II stopnia - cztery semestry (545 godz., włącznie z ćwiczeniami terenowymi) są przeznaczone dla absolwentów licencjackich studiów I stopnia i absolwenci otrzymują tytuł zawodowy magistra. Według standardów kształcenia minimalna liczba godzin na studiach II stopnia, gdy studentami są absolwenci licencjackich studiów I stopnia wynosi 1000 godzin, a zatem minimalna liczba godzin na studiach niestacjonarnych powinna wynosić co najmniej 60% z 1000, czyli 600 godzin. Stąd na niestacjonarnych studiach II stopnia liczba godzin zajęć jest mniejsza od minimum o 55 godzin, a zatem w tym przypadku standardy kształcenia nie są wypełnione.

Proponowane przedmioty treści podstawowych i kierunkowych spełniają wymagania dotychczas obowiązującego standardu. W treściach kształcenia na I stopniu wskazuje się fakultet humanistyczny, *socjologię*, a także przedmiot *kultura wsi polskiej*. Udział treści kształcenia humanistycznego jest całkowicie wystarczający. Udział treści kształcenia inżynierskiego na studiach I stopnia jest również wystarczający: zawiera wszystkie wymagane w standardzie w grupie treści podstawowych przedmioty (grafika inżynierska, fizyka) oraz wystarczającą liczbę godzin przedmiotów w grupie treści kierunkowych (np. *geodezja i kartografia, budownictwo, zasady projektowania*, fakultet inżynierski, *infrastruktura, zasady projektowania* i inne).

Efekty kształcenia w poszczególnych przedmiotach zostały wskazane z różnym stopniem szczegółowości. W wielu z nich zidentyfikowano trafnie cele prowadzenia zajęć. Brakuje jednak powiązania treści programowych z zakładanymi efektami (np. dla przedmiotu *planowanie przestrzenne* (30 godz. wykładów i 60 godz. ćwiczeń) proponuje się w tematyce wykładów takie, jak: Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego, Agenda Terytorialna, ESPON – są to nazwy dokumentów bądź konkretnych instytucji i nie mogą pozostać jako temat wykładu). Również tematy ćwiczeń do *planowania przestrzennego*, jak na planowaną liczbę godzin zajęć są zbyt ogólnikowe i niewystarczające. Sytuacja taka powtarza się w wielu innych dołączonych sylabusach.

Wykorzystywanie możliwości kształcenia na odległość jest na kierunku GP SGGW stosowane w bardzo małym stopniu (właściwie ograniczone do możliwości kontaktów elektronicznych między promotorem, opiekunem przedmiotu a dyplomantem).

Czas trwania studiów i proponowane tematy przedmiotów zapewniają osiągnięcie zakładanych w standardzie kwalifikacji w stopniu zaledwie wystarczającym. Należy także dodać, że zdobycie umiejętności praktycznych zapewniają na I stopniu praktyki zawodowe, praktyka dyplomowa oraz ćwiczenia terenowe z zakresu *geodezji i kartografii, ochrony przyrody i społeczno-ekologicznych podstaw planowania przestrzennego*. Natomiast na II stopniu studiów ćwiczenia terenowe z zakresu *oceny zasobów przyrodniczych* zapewniają możliwość uzyskania wiedzy praktycznej w jednym z elementów gospodarki przestrzennej (moduł środowiskowy). Pozytywnie należy ocenić, że przyjęte w Uczelni zasady bardzo dokładnie określają, jakie są warunki zaliczenia praktyk i ćwiczeń terenowych.

Przewidziane w planie studiów wymiary godzin poszczególnych przedmiotów i modułów w zasadzie zapewniają osiągnięcie międzyobszarowych, ogólnych i kierunkowych efektów kształcenia, jakie wynikają z kanonu gospodarki przestrzennej. Specyficzne efekty kształcenia, powiązane z rolnictwem i leśnictwem oraz przewidywana liczba godzin dla ich realizacji jest wystarczająca. Wymiar godzin dla wszystkich pozostałych przedmiotów jest zgodny z obowiązującym dotychczas standardem. Nakłady pracy na realizację treści inżynierskich, przewidziane w planie studiów są również wystarczające.

Stosowany system punktów ECTS zapewnia porównywalność nakładów pracy studentów oraz możliwości przenoszenia się studentów między uczelniami w Polsce oraz wymianę międzynarodową. Na studiach I stopnia student stacjonarny i niestacjonarny

uzyskuje 210 ECTS, a na studiach II stopnia wymiar punktów ECTS jest zróżnicowany między formami studiów (stacjonarne 90, a niestacjonarne 120 ECTS). W uzasadnieniu podaje się, że to wynika ze standardów kształcenia kierunku *gospodarka przestrzenna*, ponieważ studia II stopnia stacjonarne są przeznaczone dla absolwentów studiów inżynierskich, a niestacjonarne – licencjackich. Przedstawiono również dodatkową argumentację, że nakłady pracy własnej studenta niestacjonarnego dla uzyskania zaliczenia przedmiotu są z reguły większe niż studenta niestacjonarnego, który w większym stopniu odbywa „zajęcia w sali” pod bezpośrednią pieczę prowadzącego przedmiot pracownika. Można przyjąć zatem, że liczby punktów ECTS są zgodne ze standardami kształcenia i innymi przepisami prawnymi dotyczącymi liczby punktów w semestrze i w roku.

Stosowany system punktów ECTS jest zgodny z obowiązującym prawem. Był wykorzystywany w rozliczaniu zajęć w ramach programów ERASMUS (wymiana międzynarodowa) oraz NOSTAR. W związku z przygotowaniem do KRK system ECTS jest modyfikowany tak, żeby zapewnić ujednoczenie zasad warunkowego zaliczenia semestru zajęć.

Rozkład przedmiotów w kolejnych semestrach można uznać za prawidłowy zarówno na I, jak i II stopniu studiów. W pierwszym semestrze zajęć studiów inżynierskich realizuje się przedmioty podstawowe (*matematyka, prawoznawstwo, technologie informacyjne*), a także ogólne przedmioty kierunkowe (*geografia ekonomiczna, historia architektury i urbanistyki*). W drugim semestrze wprowadzone zostają takie przedmioty, jak *ekonomia, fizyka, statystyka, rysunek techniczny*. Seminarium inżynierskie realizowane jest w dwóch ostatnich semestrach. Sekwencja przedmiotów w kolejnych semestrach nie budzi wątpliwości poza niżej opisaną sytuacją. Na studiach I stopnia wprowadzono przedmioty: *rolnictwo w gospodarce przestrzennej* (45 godzin, stacjonarne) oraz *leśnictwo w gospodarce przestrzennej* (60 godzin, stacjonarne, włącznie z ćwiczeniami terenowymi) już na drugim semestrze zajęć, natomiast przedmiot *ekonomika miast i regionów* realizowany jest na czwartym semestrze, a *planowanie przestrzenne* – dopiero na szóstym semestrze lub na 7 i 8 semestrze. Powyższa sekwencja przedmiotów modułu planistycznego w planach studiów I stopnia budzi pewne wątpliwości.

Na studiach II stopnia kolejność przedmiotów również nie budzi wątpliwości. Warto podkreślić, że przedmioty tzw. nachylenia specjalizacyjnego prawidłowo wchodzi do realizacji dopiero na 3 i 4 semestrze. Ocena uzyskiwanych kwalifikacji w poszczególnych modułach będzie mogła być szczegółowo określona dopiero po sformułowaniu kierunkowych ram kwalifikacji. Prace nad przygotowaniem KRK dla kierunku *gospodarka przestrzenna* zostały podjęte, a na podstawie dyskusji w trakcie wizytacji można przyjąć, że z wysokim prawdopodobieństwem zostaną one przygotowane przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.

Realizowany program studiów I i II stopnia kierunku *gospodarka przestrzenna* jest spójny i uwzględnia wszystkie niezbędne treści przedmiotów podstawowych i kierunkowych wymaganych standardem. Zakres praktyk zawodowej i dyplomowej (I stopień studiów) oraz tylko dyplomowej (II stopień) nie budzi zastrzeżeń. Czas trwania praktyki zawodowej jest zgodny z wymaganiami wynikającymi ze standardu dla kierunku *gospodarka przestrzenna* na studiach inżynierskich (obejmują cztery tygodnie). Wysoko też należy ocenić wprowadzone do programu studiów praktyki dyplomowe oraz ćwiczenia terenowe.

Warunki zaliczenia praktyk zawodowych zostały w Uczelni bardzo dokładnie określone, szczegółowo określa się w nich także jednostki wewnętrzne urzędów JST, w których student musi przebywać. Sposób kontroli praktyk i ich zaliczenia jest prawidłowy. Miejsca, gdzie te praktyki się odbywają są merytorycznie powiązane z kształceniem na kierunku *gospodarka przestrzenna*, a sama praktyka może istotnie podnosić kształtowane umiejętności praktyczne absolwentów kierunku.

W Uczelni realizuje się studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia (inżynierskie i licencjackie) i II stopnia (magisterskie). Przyjęte formy organizacyjne zajęć, plany szczegółowe studiów w poszczególnych semestrach (oprócz pewnej niekonsekwencji kolejności przedmiotów modułu planistycznego), podział na grupy laboratoryjne i audytoryjne, udział aktywnych zajęć ćwiczeniowych (laboratoria, ćwiczenia, praktyki) są wystarczające. Przyjęty sposób organizacji zapewnia w wystarczającym stopniu realizację programu studiów. Moduł praktyczny zajęć realizowany jest w urzędach jednostek samorządu terytorialnego w ramach praktyki zawodowej na studiach I stopnia, a także w ramach zajęć terenowych. Można przyjąć, że ogólnie dotychczas określone kierunkowe efekty kształcenia są możliwe do osiągnięcia w proponowanym systemie organizacji toku kształcenia zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych (plany zajęć, liczba zjazdów, układ godzinowy, zajęcia terenowe i praktyki zawodowe).

W ramach oceny organizacji procesu kształcenia bardzo wysoko należy ocenić stosowane w Uczelni rozwiązanie testu kwalifikacyjnego z przedmiotów objętych standardami kształcenia dla studiów I stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna* (test kwalifikacyjny pozwala wyraźnie określić, jaką wiedzę i umiejętności posiada student przyjmowany na studia magisterskie).

Przyjęte rozwiązania stwarzają możliwości indywidualizacji nauczania. Student I stopnia studiów może wybierać przedmioty (języki obce oraz wykłady do wyboru), a na studiach II stopnia przedmioty tzw. nachylenia specjalnościowego. Ma możliwość uzyskania zgody na *indywidualną organizację studiów*, która na Uczelni jest rozumiana jako możliwość studiowania dla zdolnych studentów, jak i dla sportowców, osób niepełnosprawnych oraz możliwość odbywania studiów za granicą w ramach programu Socrates/ERASMUS.

2) *Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.*

Proponowane w planie studiów inżynierskich (I stopnia) grupy przedmiotów tworzą wystarczająco spójną całość, jednak ocena spójności efektów kształcenia jest utrudniona wobec niepełnej znajomości zakładanych kwalifikacji, jakie będzie zapewniał kierunek. Wskazywany w opisie sylwetki absolwenta wykaz umiejętności, jakie będzie posiadał absolwent kierunku *gospodarka przestrzenna* na SGGW wydaje się bardzo ambitny i jednocześnie zbyt słabo powiązany ze specyfiką uczelni przyrodniczej.

Spójność programu kształcenia na studiach II stopnia jest słabsza niż na I stopniu. Pozytywnie należy ocenić realizację przedmiotów nachylenia specjalizacyjnego (III i IV semestr).

Stosowane formy i metody dydaktyczne są poprawne, w wystarczającym stopniu zapewniają aktywne zaangażowanie studenta w realizację poszczególnych przedmiotów i osiągnięcie wiedzy oraz umiejętności.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizowany w Uczelni program spełnia wymagania aktualnie obowiązującego standardu kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna* pod względem wykładanych treści, natomiast program na niestacjonarnych studiach II stopnia dla absolwentów licencjackich studiów I stopnia nie spełnia warunków ze standardów kształcenia ze względu na zbyt małą liczbę godzin dydaktycznych. Struktura kwalifikacji absolwenta studiów magisterskich na kierunku powinna być skonkretyzowana. Na studiach I stopnia należy poprawić spójność i kolejność przedmiotów modułu planistycznego.

Stosowany system punktów ECTS można uznać za poprawny, stopień indywidualizacji procesu kształcenia jest wystarczający. Wysoko należy ocenić program, wymiar oraz system kontroli i zaliczania zawodowych praktyk studenckich.

- 2) Stosowane formy i metody dydaktyczne wykorzystywane w trakcie realizacji programu zajęć na kierunku *gospodarka przestrzenna* w SGGW, a także treści programowe tworzą wystarczająco spójną całość z tym, że wskazywany w opisie sylwetki absolwenta wykaz umiejętności, jakie będzie posiadał absolwent kierunku *gospodarka przestrzenna* na SGGW wydaje się bardzo ambitny i jednocześnie zbyt słabo, mało wyraźnie, powiązany ze specyfiką uczelni przyrodniczej zajmującej się obszarami wiejskimi.

4.Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1). *Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.*

Na podstawie informacji przedstawionych w raporcie samooceny, udostępnionych w trakcie wizytacji dokumentów oraz udzielonych przez pracowników Uczelni wyjaśnień i informacji, sformułować można następujące oceny dotyczące jakości kadry dydaktycznej w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

- Proces dydaktyczny na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzonym przez Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego realizowany jest przez zespół liczący łącznie (bez lektorów języka obcego) 72 nauczycieli akademickich. Na ocenianym kierunku studiuje 610 studentów. Bardzo korzystny jest zatem wskaźnik określający relacje ogólnej liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów ogółem, oraz na poszczególnych latach studiów. Ocena ta dotyczy również wskaźnika liczonego w grupie samodzielnych pracowników naukowo- dydaktycznych oraz w grupie doktorów.
- W strukturze pracowników naukowo – dydaktycznych reprezentowane są wszystkie stopnie i tytuły naukowe.
- Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów prowadzą: trzynastu profesorów tytularnych, dziesięciu doktorów habilitowanych zatrudnionych na stanowisku profesora nadzwyczajnego, czterdziestu ośmiu doktorów oraz jeden magister. Strukturę nauczycieli akademickich określoną według tytułów/stopni naukowych uznać należy za bardzo korzystną z punktu widzenia poziomu kształcenia.
- Mniej korzystna - z punktu widzenia możliwości zrealizowania celów edukacyjnych na kierunku studiów *gospodarka przestrzenna* – jest struktura kadry określona przez reprezentowane dziedziny, dyscypliny i specjalności naukowe. Spośród dwudziestu samodzielnych pracowników naukowo – dydaktycznych prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów jest tylko jeden profesor nauk ekonomicznych. W sytuacji, gdy w obowiązujących standardach kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* dominują treści sytuujące się w zakresie nauk ekonomicznych, strukturę kadry pracowników samodzielnych uznać należy za niewłaściwą. W grupie nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora omawiana struktura jest – z punktu widzenia realizacji programu studiów – bardziej korzystna. Wśród 48 pracowników tej grupy jest 11 doktorów nauk ekonomicznych.
- W strukturze kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów najliczniejszą grupę stanowią reprezentanci nauk rolniczych i leśnych. Grupa ta obejmuje: 12 profesorów, 8 doktorów habilitowanych oraz 24 doktorów. Jest to zrozumiałe z uwagi

na charakter Uczelni. Z analizy zakładanych efektów kształcenia wynika, że w sylwetce absolwenta dominują elementy wiedzy i umiejętności odnoszące się do planowania i zagospodarowania obszarów leśnych i rolnych. Dominujący udział kadry reprezentującej nauki rolnicze i leśne stwarza warunki do wykształcenia specyficznego profilu kształcenia w ramach kierunku *gospodarka przestrzenna*, zgodnego z charakterem, misją i strategią Uczelni.

- Wśród kadry naukowo – dydaktycznej prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów są również reprezentanci: nauk o ziemi – trzech doktorów, nauk technicznych – dwóch doktorów habilitowanych, jeden doktor z zakresu urbanistyki i architektury oraz doktor z zakresu budownictwa, a także sześciu doktorów reprezentujących inne dyscypliny naukowe (biologię, fizykę, socjologię, etnografię, nauki polityczne). Duże zróżnicowanie pod względem dyscyplin i specjalności naukowych kadry dydaktycznej sprzyja realizacji deklarowanych efektów kształcenia ocenianego kierunku

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicki .

2). *Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy lub doświadczenia zawodowego, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy, a w przypadku studiów na poziomie magisterskim/drugiego stopnia - podstawowe miejsce pracy, nie przekroczenie limitu minimum kadrowych, złożenie oświadczenia dotyczącego zaliczenia do minimum kadrowego). Ocena czy w minimum kadrowym są reprezentanci każdego obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek studiów oraz czy obejmuje ono reprezentantów dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu).

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiącymi minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów nauki, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

W raporcie samooceny przedstawiono do minimum kadrowego dwudziestu jeden nauczycieli akademickich, w tym: dziesięciu z grupy pracowników samodzielnych, tj. profesorów i doktorów habilitowanych oraz jedenastu doktorów. Zespół wizytujący dokonał oceny minimum kadrowego na podstawie:

- raportu samooceny wraz z załącznikami;
- przeglądu umów o pracę oraz oświadczeń pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego;
- przeglądu i analizy dorobku naukowego pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego;

- przedstawionych w trakcie wizytacji dokumentów uzupełniających i korygujących informacje zawarte w raporcie samooceny;
- rozmów z pracownikami i władzami Uczelni.

Przeprowadzona ocena pozwala stwierdzić, że

- do minimum kadrowego nie zaliczono trzech nauczycieli akademickich, dwóch z grupy pracowników samodzielnych (jednego z powodu domeny badawczej nie mieszczącej się ani w zakresie *gospodarki przestrzennej* ani w dziedzinie pokrewnej, a drugiego nie spełniającego wymogu wypełnienia pensum dydaktycznego wynoszącego dla tej grupy pracowników 60 godzin zajęć na ocenianym kierunku studiów) oraz jednego doktora niespełniającego wymogu prowadzenia co najmniej 90 godzin zajęć;
- z pozostałych 8 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych dwóch w złożonych oświadczeniach zadeklarowało przynależność do minimum kadrowego I stopnia ocenianego kierunku studiów, a sześciu – do I i II stopnia; natomiast dla pozostałych 10 doktorów te liczby wynosiły odpowiednio 4 oraz 6;
- analiza dorobku naukowego powyższych 8 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 10 doktorów pozwoliła określić skład minimum kadrowych I i II stopnia następująco:

I i II stopień

samodzielni pracownicy naukowo-dydaktycznych

4 osoby posiadające dorobek z zakresu *gospodarki przestrzennej*;

2 osoby z dorobkiem w dziedzinie związanej z ocenianym kierunkiem studiów

doktorzy

5 osób z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku studiów

1 osoba posiadająca dorobek w dziedzinie związanej z *gospodarką przestrzenną*

tylko I stopień

samodzielni pracownicy naukowo-dydaktycznych

2 z dorobkiem w dziedzinie związanej z ocenianym kierunkiem studiów

doktorzy

2 z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku studiów

2 posiadający dorobek w dziedzinie związanej z *gospodarką przestrzenną*;

wynika stąd, że minimum kadrowe I stopnia kierunku *gospodarka przestrzenna* spełnia warunki prawne, natomiast minimum kadrowe II stopnia ocenianego kierunku studiów nie spełnia warunków prawnych z powodu braku jednej osoby posiadającej tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego (czyli samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznych) z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku studiów.

W trakcie wizytacji ustalono, że spełnione zostały następujące warunki zaliczenia nauczycieli akademickich do minimum kadrowego:

- wszyscy pracownicy zgłoszeni do minimum kadrowego, złożyli w odpowiednim terminie oświadczenia o wyrażeniu zgody na włączenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i/lub drugiego stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie;

- dla wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów SGGW stanowi podstawowe miejsce pracy oraz są oni zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku roku akademickiego;
- pozytywnie należy ocenić stabilny charakter minimum kadrowego – wszyscy pracownicy stanowiący minimum kadrowe posiadają wieloletni staż pracy w jednostce prowadzącej oceniany kierunek studiów;
- spełniony jest warunek dotyczący relacji liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *gospodarka przestrzenna* do liczby studentów na tym kierunku – wymagana jest relacja 1:180, a na ocenianym kierunku na jednego pracownika zaliczonego do minimum kadrowego przypada tylko 18 studentów, co jest bardzo korzystne dla procesu dydaktycznego.

Szczegółowa analiza obsady zajęć oraz specjalności naukowych nauczycieli akademickich i ich dorobku naukowego osiągniętego w ostatnich pięciu latach, wskazuje na dużą zgodność domeny naukowej pracowników z zakresem merytorycznym prowadzonych przedmiotów. Relatywnie nieliczne są przypadki braku zgodności między zakresem merytorycznym wykładanego przedmiotu a potwierdzonymi przez zakres dorobku naukowego kwalifikacjami merytorycznymi nauczyciela akademickiego. Wątpliwości dotyczące braku takiej zgodności dotyczą w szczególności obsady przedmiotów:

- *historia architektury i urbanistyki, projektowanie urbanistyczne, ocena i wycena zasobów przyrodniczych* – przedmioty prowadzone przez doktora nauk rolniczych z zakresu ogrodnictwa, którego dorobek naukowy w bardzo małym stopniu nawiązuje do treści programowych wymienionych przedmiotów;
- *społeczno – kulturowe podstawy gospodarowania przestrzenią, rewitalizacja terenów zurbanizowanych* – przedmioty prowadzone przez doktora nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa;
- *samorząd terytorialny, podstawy prawne gospodarki przestrzennej, podstawy prawne gospodarki nieruchomościami* – przedmioty prowadzone przez doktora nauk leśnych w zakresie geodezji leśnych, którego dorobek naukowy w niewielkim stopniu jest zgodny z treścią prowadzonych przedmiotów;
- *teoretyczne podstawy gospodarki przestrzennej* – przedmiot prowadzony przez doktora nauk leśnych, reprezentującego specjalności w zakresie kartografii leśnej;
- *teoria systemów* – przedmiot prowadzony przez profesora nauk rolniczych o specjalności naukowej *procesy suszarnicze*;
- *kultura wsi polskiej* – przedmiot prowadzony przez doktora nauk rolniczych z zakresu zootechniki, specjalizującego się w hodowli owiec.

Zespół hospitowane zajęcia ocenia, poza jednym przypadkiem, bardzo dobrze. Studenci byli aktywowani oraz zainteresowani zajęciami, a zajęcia były prowadzone ciekawie, z dużą erudycją. Wysoko należy też ocenić zaangażowanie prowadzących zajęcia. Zespół ocenia również bardzo dobrze warunki lokalowe. Natomiast w przypadku ćwiczeń mankamentem były przypadki łączenia grup ćwiczeniowych, chociaż warunki lokalowe były wystarczające dla zwiększonej liczby studentów.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3). *Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów. Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia.*

Kierunek *gospodarka przestrzenna* – z uwagi na jego wielodyscyplinarny charakter wymaga szczególnej staranności w doborze kadry naukowo – dydaktycznej. W SGGW

jednostką powołaną w celu kształcenia studentów na ocenianym kierunku jest Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej (MSGP). W konsekwencji dobór kadry, a także kreowanie warunków dla jej rozwoju, odbywa się za pośrednictwem wydziałów zaangażowanych w proces dydaktyczny realizowany w MSGP. Istniejący system organizacyjny stwarza dogodne warunki dla pozyskania kadry reprezentującej obszary nauki kształtujące interdyscyplinarność kierunku *gospodarka przestrzenna*, tj. nauki ekonomiczne (w zakresie ekonomii, gospodarki przestrzennej i gospodarki regionalnej i lokalnej), nauki techniczne (w zakresie urbanistyki i architektury), nauki rolnicze (w zakresie kształtowania środowiska). Organizacja MSGP umożliwiająca interdyscyplinarność studiów nie jest jednak w pełni wykorzystana. Kadra prowadząca zajęcia na ocenianym kierunku studiów jest bowiem zdominowana przez nauczycieli akademickich Wydziału Leśnictwa, których domena badawcza tylko częściowo jest związana z gospodarką przestrzenną. W relatywnie niewielkim stopniu w procesie dydaktycznym uczestniczą pracownicy Wydziału Nauk Ekonomicznych (dotyczy to w szczególności kadry zaliczonej do minimum kadrowego na ocenianym kierunku), Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Wydziału Kształtowania Środowiska i Budownictwa. Wydziały te prowadzą kierunki studiów, w obszarach których zakres powinien kształtować wielodyscyplinarny charakter ocenianego kierunku studiów.

Wydziały realizujące proces dydaktyczny Międzywydziałowego Studium Gospodarki Przestrzennej mają pełne uprawnienia akademickie, tj. nadawania stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego. Akademicki charakter tych wydziałów stwarza dogodne warunki dla naukowego awansu kadry dydaktycznej. W latach 2008-2011 jeden pracownik prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku studiów uzyskał tytuł naukowy profesora, czterech stopień naukowy doktora habilitowanego i czterech pracowników stopień naukowy doktora.

Dobór kadry na Wydziałach zaangażowanych w proces dydaktyczny na kierunku *gospodarka przestrzenna* odbywa się na zasadach określonych w Statucie SGGW. Wydział – stosownie do potrzeb – ogłasza konkurs na określone stanowisko nauczyciela akademickiego. Potrzeby te dotyczą zabezpieczenia cyklu dydaktycznego w ramach kierunków prowadzonych na Wydziałach. Tylko dziesięciu spośród 72 pracowników realizuje całe pensum dydaktyczne na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzonym w ramach międzywydziałowego studium. MSGP nie ma opracowanych i sformalizowanych procedur i kryteriów doboru i weryfikacji kadry dydaktycznej, a tym samym nie prowadzi polityki kadrowej. Politykę taką prowadzi Wydziały.

Polityka wspierania rozwoju kadry naukowo – badawczej obejmuje: stypendia dla doktorantów przydzielonych do odpowiednich katedr, nagradzanie wyróżniających się nauczycieli akademickich ze specjalnego funduszu nagród, udzielanie urlopów naukowych, kierowanie na staże krajowe i zagraniczne, a także finansowanie projektów badawczych oraz uczestnictwa w konferencjach naukowych.

W trakcie spotkania zespołu oceniającego z pracownikami tworzącymi minimum kadrowe ocenianego kierunku, prezentowane były krytyczne opinie na temat nieistnienia dziedziny naukowej *gospodarka przestrzenna*, co implikuje brak stopni naukowych z tej dziedziny. Krytykowano również politykę kadrową Uczelni. Zdaniem zgłaszających takie opinie, prowadzona polityka kadrowa ogranicza możliwości naboru młodych pracowników (polityka kadrowa dotyczy wydziałów, a nie tego typu jednostek jak np. MSGP), co grozi w niedługim czasie luką pokoleniową kadry naukowo – dydaktycznej. Z punktu widzenia potrzeb kadrowych MSGP istotnym – zdaniem uczestników spotkania – błędem polityki kadrowej jest brak możliwości zatrudnienia absolwentów uczelni z tytułem zawodowym magistra na stanowiskach asystentów (ich rolę pełnią doktoranci, a nie ma studiów doktoranckich z dziedziny *gospodarka przestrzenna* i w ten sposób powróciło żądanie wprowadzenia takiej dziedziny naukowej). Taka procedura zatrudnienia umożliwiłaby

kształtowanie w toku pracy dydaktycznej i naukowej umiejętności – charakterystycznego dla *gospodarki przestrzennej* – interdyscyplinarnego postrzegania kategorii i procesów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

W czasie spotkania poruszono sprawę rozwoju kierunku studiów w nowych uwarunkowaniach prawnych. Z jednej strony wypowiedziano się bardzo pozytywnie o możliwości kształtowania kierunku zgodnego z charakterem Uczelni, czyli mocno nakierowanego na tereny wiejskie oraz leśne. Pojawiły się też opinie o zagrożeniach wynikających przede wszystkim z obowiązku prowadzenia kierunku studiów przez jednostkę podstawową, a wówczas nazwa wydziału prowadzącego oceniany kierunek studiów może być myląca. Również wyrażano obawy wzrostu walki konkurencyjnej nie na jakość programu studiów i efekty kształcenia, a na wymyślne ale chwytliwe nazwy kierunków, szczególnie, że niektóre osoby będące na spotkaniu wyraziły opinię, że kandydaci będą się kierowali nazwami, a nie efektami kształcenia.

Pozytywnie wyrażano się o Wewnętrznym Systemie Zapewnienia Jakości Kształcenia Uczelni, a także o działalności Studenckiego Koła Naukowego.

Kadra obecna na spotkaniu pokazała duże zaangażowanie, wysoką kulturę jakości.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Kadra akademicka prowadząca zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów posiada kwalifikacje naukowe i doświadczenie dydaktyczne oraz praktyczne umożliwiające osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- 2) Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej SGGW spełnia wymogi minimum kadrowego dla studiów I stopnia oraz **nie spełnia warunków dla kierunku na poziomie II stopnia** (brakuje jednej osoby z tytułem naukowym profesora lub stopniem naukowym doktora habilitowanego posiadającej dorobek naukowy w zakresie ocenianego kierunku studiów). Struktura reprezentowanych specjalności naukowych przez pracowników zaliczonych do minimum kadrowego, odpowiada potrzebom kierunku *gospodarka przestrzenna*, zarówno w zakresie określonych efektów kształcenia jak i obszarów wiedzy tworzących ten kierunek studiów.
- 3) Politykę kadrową prowadzą Wydziały. Specyfika Międzywydziałowego Studium Gospodarki Przestrzennej sprawiła, że ma ono jedynie pośredni, częściowy wpływ na realizację potrzeb kadrowych związanych z realizacją procesu dydaktycznego na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej jako jednostka organizacyjna prowadząca oceniany kierunek studiów, korzysta z sal wykładowych i laboratoriów ogólnouczelnianej bazy dydaktycznej. Większość zajęć prowadzona jest w nowoczesnym, funkcjonalnie przystosowanym do potrzeb dydaktyki budynku nr 34. W trakcie wizytacji dokonano – w obecności kierownika MSGP – przeglądu sal wykładowych, seminaryjnych oraz laboratoriów komputerowych. Wszystkie sale wykładowe wyposażone są w podstawowe środki audiowizualne, tj. komputery, rzutniki multimedialne, rzutniki pisma i systemy nagłośnienia. Ćwiczenia odbywają się w ogólnodostępnych salach lub pracowniach katedr, będących w dyspozycji jednostki, której pracownicy prowadzą zajęcia. Do ich dyspozycji są przenośne rzutniki multimedialne i laptopy oraz rzutniki pisma. MSGP korzysta z 7

laboratoriów komputerowych Wydziału Leśnego oraz 3 pracowni Wydziału Zastosowań Informatyki i Matematyki.

W procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów wykorzystywane są specjalistyczne programy komputerowe: Auto-CAD, Arc Info, Arc GIS, Corell, Community Vizz, Geomedia, INDRISI, ERMAPPER, Witness, Qantum GIS. Wymienione programy zainstalowane są na serwerze, co umożliwia szybki do nich dostęp we wszystkich pracowniach komputerowych w Uczelni. Wolny dostęp do Internetu zapewniają ogólnodostępne (otwarte) stanowiska komputerowe na Wydziale Zastosowań Informatyki i Matematyki oraz w domach studenckich. Dodatkowo studenci kierunku *gospodarka przestrzenna* korzystają z zainstalowanego w pracowni informatycznej Zakładu Geomatyki i Gospodarki Przestrzennej nowoczesnego oprogramowania i oprzyrządowania do pomiarów stereoskopowych na zdjęciach lotniczych. Nauczanie języków obcych odbywa się w laboratoriach Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, gdzie lektorzy oraz studenci korzystają z podstawowych środków audiowizualnych, a także specjalistycznego laboratorium SITA.

Istotnym elementem procesu dydaktycznego są zajęcia praktyczne. Zajęcia tego typu realizowane są w dobrze wyposażonych pracowniach informatycznych, a także w ramach zajęć terenowych w jednostkach samorządu terytorialnego. Z punktu widzenia zarówno kryteriów merytorycznych, jak i zagwarantowania właściwych warunków przebiegu zajęć praktycznych, dobór instytucji, w których są one prowadzone, uznać należy za właściwy.

Biblioteka odgrywa kluczową rolę w realizacji celów i osiągnięciu efektów kształcenia, a także w istotny sposób kształtuje warunki rozwoju naukowego kadry. W raporcie samooceny przedstawiona została charakterystyka Biblioteki Głównej SGGW. Z przedstawionych tam informacji wynika, że jest to największa biblioteka w Polsce, której zbiory dotyczą obszaru nauk rolniczych i leśnych, biologicznych oraz żywieniowych, a także ekologii i biotechnologii. Zbiory biblioteki liczą około 450 tysięcy woluminów, 30 tysięcy książek oraz bieżące roczniki czasopism. Dobrze zorganizowana jest informacja biblioteczna i katalogi: *kartkowy* i cyfrowy. Biblioteka zlokalizowana jest w głównym kampusie Uczelni, w nowoczesnym i funkcjonalnym budynku. Biblioteka jest skomputeryzowana, w lokalnej sieci komputerowej pracuje 115 stanowisk. Czytelnicy mają możliwość korzystania (55 stanowisk) z dostępu do katalogowych baz komputerowych, zagranicznych i polskich bibliograficznych baz danych. Czytelnie, sale katalogowe oraz wypożyczalnie wyposażone są w nowoczesny sprzęt komputerowy i kserograficzny. Biblioteka uczestniczy w pięciu przedsięwzięciach konsorcyjnych umożliwiających dostęp za pośrednictwem Internetu do pełnotekstowych baz czasopism naukowych.

W trakcie wizyty zespołu dokonano oceny zgodności zasobów bibliotecznych z przedstawionymi w sylabusach wykazami literatury obowiązkowej i uzupełniającej z przedmiotów objętych programem studiów na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Stwierdzono, że nie wszystkie wskazane w sylabusach pozycje literatury są dostępne w wypożyczalni, a także czytelni biblioteki głównej SGGW. Dotyczy to w szczególności literatury przedmiotu z zakresu: gospodarki lokalnej, rozwoju lokalnego i regionalnego, samorządu terytorialnego, ekonomiki miast i regionów, planowania miast, rewitalizacji obszarów zurbanizowanych. Braki w księgozbiornie pozycji literatury ważnych dla merytorycznego zakresu ocenianego kierunku studiów, stanowią słabą stronę biblioteki, a tym samym procesu dydaktycznego na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Niewielkim zbiorem dysponuje biblioteka Międzywydziałowego Studium Gospodarki Przestrzennej. Brak w nim pozycji literatury z zakresu gospodarki przestrzennej. Dominującym elementem tego zbioru są pozycje z zakresu nauk leśnych.

Dużym utrudnieniem w dostępie do zbiorów bibliotecznych dla studentów niestacjonarnych jest zamknięcie biblioteki w niedzielę, kiedy studenci niestacjonarni przyjeżdżają na zajęcia.

Kampus SGGW jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przy większości budynków dydaktycznych wyznaczono miejsca parkingowe dla samochodów osób niepełnosprawnych. Budynki zlokalizowane w nowej części kampusu dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, mają odpowiednio skonstruowane podjazdy, windy i toalety. Domy studenckie dysponują specjalnie przygotowanymi pokojami. Dla studentów niepełnosprawnych wymagających rehabilitacji prowadzone są zajęcia w sali gimnastycznej lub basenie w ramach zajęć wychowania fizycznego. Do potrzeb osób z dysfunkcją narządów ruchu nie są w pełni dostosowane obiekty w zabytkowej części kampusu. Jednak sytuacja w tym względzie systematycznie się poprawia. Na wniosek władz Uczelni zmodernizowano przejście dla pieszych i sygnalizację świetlną przy ulicy Nowoursynowskiej, rozdzielającej starą i nową część kampusu SGGW. Przy przejściu przez ulicę obok sygnalizacji świetlnej zamontowano sygnalizację dźwiękową oraz wykonano specjalne podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Jakość, liczba i dostępność sal wykładowych i pracowni komputerowych oraz ich wyposażenie ocenić należy jako wyróżniające. Ocena wyróżniająca dotyczy również doboru instytucji (jednostki samorządu terytorialnego), w których prowadzone są zajęcia terenowe oraz praktyki zawodowe. Natomiast konieczne jest uzupełnienie zbiorów bibliotecznych, które tylko częściowo zapewniają realizację potrzeb kierunku *gospodarka przestrzenna*. Infrastruktura dydaktyczna w pełni przystosowana jest do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Specyfiką kierunku studiów *gospodarka przestrzenna* jest jego interdyscyplinarny charakter obejmujący obszary kształcenia w zakresie nauk: ekonomicznych (ekonomia, zarządzanie, gospodarka przestrzenna, gospodarka regionalna i lokalna); technicznych (urbanistyka i architektura, transport, inżynieria środowiska, geodezja i kartografia, budownictwo); rolniczych (kształtowanie środowiska, architektura krajobrazu, rolnictwo, leśnictwo) oraz nauk o Ziemi (geografia, geografia ekonomiczna).

Ocena działalności naukowo-badawczej jednostki prowadzącej ten kierunek studiów powinna obejmować dwa aspekty:

- ocenę zgodności zakresu działalności naukowej (której cechą jest interdyscyplinarność) jednostki prowadzącej oceniany kierunek z obszarami kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna*;
- ocenę osiągnięć naukowych pracowników, którzy uczestniczą w procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów oraz ocenę zgodności ich domeny badawczej z obszarem kształcenia w zakresie *gospodarki przestrzennej*.

W przypadku ocenianego kierunku studiów pierwszy z wymienionych aspektów oceny nie może być zrealizowany. Zgodnie z informacją (deklaracją) zamieszczoną na stronie internetowej Międzywydziałowego Studium Gospodarki Przestrzennej, potwierdzonej w trakcie wizytacji zespołu oceniającego: *Studium jako międzywydziałowa jednostka dydaktyczna nie prowadzi samodzielnej działalności naukowo – badawczej. Kadrą dydaktyczną studium stanowią pracownicy zatrudnieni na poszczególnych wydziałach SGGW,*

badania naukowe prowadzą oni w swoich macierzystych jednostkach. Przedstawione w *Raporcie samooceny* informacje dotyczą działalności naukowo-badawczej prowadzonej w całej Uczelni oraz na wydziałach: Leśnym, Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Budownictwa i Inżynierii Środowiska oraz Nauk Ekonomicznych. Skala prowadzonych badań naukowych oraz osiągnięcia SGGW w tym zakresie są znaczące nie tylko w wymiarze krajowym, ale również międzynarodowym.

Na podstawie informacji prezentowanych w *Raporcie samooceny*, analizy dostępnych dokumentów oraz rozmów przeprowadzonych w trakcie wizytacji dokonać można ogólnej oceny wpływu badań naukowych prowadzonych przez kadrę dydaktyczną ocenianego kierunku studiów na realizowany proces dydaktyczny. Wnioski w tym zakresie są następujące:

- wśród pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *gospodarka przestrzenna* najliczniej reprezentowana jest domena badawcza w obszarze nauk leśnych; znaczący dorobek naukowy w tym zakresie posiada 11 spośród 21 zgłoszonych do minimum kadrowego pracowników naukowo – dydaktycznych, a także 10 innych pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów; w tym przypadku merytoryczny zakres działalności naukowo – badawczej w bezpośredni sposób wpłynął na strukturę programu studiów, którego specyfiką jest duży udział przedmiotów dotyczących różnych aspektów planowania, gospodarowania, kształtowania i ochrony lasów;
- istotnym elementem w strukturze badań naukowych, a także w strukturze programu nauczania są zagadnienia dotyczące przestrzeni wiejskiej, w szczególności kształtowania krajobrazu wsi, użytkowania gruntów rolnych (w szczególności *łąkarstwa*), a także systemów infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich; podobieństwo tych dwóch struktur świadczy o znaczącym wpływie prowadzonych badań na realizowany proces dydaktyczny;
- specjalizacja naukowa kadry naukowo-dydaktycznej w zakresie badania różnych aspektów przestrzeni o funkcjach rolniczych i leśnych, zdecydowała o specyficznym, w porównaniu z innymi ośrodkami akademickimi, profilu edukacyjnym realizowanym w SGGW na kierunku *gospodarka przestrzenna*;
- relatywnie niewielki jest dorobek naukowy pracowników reprezentujących nauki ekonomiczne – w konsekwencji program nauczania obejmuje jedynie przedmioty z tego obszaru wiedzy, wskazane w obowiązujących standardach kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna*;
- pozytywnie należy ocenić działalność Studenckiego Koła Naukowego Gospodarki Przestrzennej, stanowiącego jedyne w MSGP forum interdyscyplinarnego postrzegania gospodarki przestrzennej; świadczy o tym szeroki zakres tematów podejmowanych przez studentów (dotyczących m.in. aspektów przyrodniczych, prawnych, ekonomicznych, technicznych, urbanistycznych, informatycznych) na konferencjach naukowych oraz obozach naukowych i warsztatach projektowych.

Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej nie uczestniczy w projektach realizujących współpracę międzynarodową w zakresie badań naukowych. Projekty takie realizowane są na Wydziałach SGGW, m.in. przez profesorów zgłoszonych do minimum kadrowego ocenianego kierunku. W szczególności dotyczy to następujących przykładów współpracy:

- kierowanie i współudział w realizacji polsko – szwedzkiego programu badawczego *GIS i teledetekcja satelitarna w zarządzaniu leśnictwem*;
- zorganizowanie i prowadzenie współpracy Wydziału Leśnego SGGW z Forest Service USA w zakresie zastosowań teledetekcji i GIS na obszarach

nieurbanizowanych (Grant GEF 05/21685 Pol Forest Biodiversity Protection Project);

- kierowanie tematem naukowym w ramach współpracy Polski z Unią Europejską: PRONET/CCE PL 961082 Multimedia Computer Based On-line Training and Support Service for Professionals In Countries of Central Europe;
- udział w programie Eureka EU 1238 FMS *Forest Monitoring System for Multifunctional Forestry*;
- udział w 48 konferencjach naukowych w 21 krajach europejskich i USA.

W latach 2008-2011 niewielki był udział studentów *gospodarki przestrzennej* w międzynarodowej wymianie realizowanej w ramach programu Erasmus, z którego skorzystało czterech studentów w roku 2008, trzech w 2009 i dwóch w 2010 roku. Studenci oraz kadra ocenianego kierunku nie uczestniczyli w wymianie z zagranicznymi ośrodkami akademickimi w ramach programów CEEPUS i Erasmus Mundus, w sytuacji stwarzanych przez Uczelnię możliwości takiego uczestnictwa.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Rezultaty działalności naukowej wykorzystywane są w procesie kształcenia na ocenianym kierunku studiów i wpływają na specyficzny profil studiów akcentujący przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej. Studenci kierunku zorganizowani w Studenckim Kole Naukowym Gospodarki Przestrzennej aktywnie uczestniczą w projektach naukowych. Uczestnictwo w wymianie zagranicznej ma wymiar śladowy.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1). *Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji- uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia. Ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu kształcenia).*

Na studia I stopnia przyjmowani są kandydaci ze świadectwem maturalnym (kwalifikacja na podstawie wyników egzaminu maturalnego z *matematyki i geografii* lub *wiedzy o społeczeństwie*). Zasady kwalifikacji punktowej są jasno określone. Zapewniają ujednolicone zasady dostępu do edukacji. Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych ustalono w obecnym roku akademickim limit 90 osób (trzy grupy ćwiczeniowe). Wymagania wstępne nie uwzględniają znajomości języków obcych, co Zespół ocenia krytycznie. Potencjał dydaktyczny jednostki zapewnia możliwości kształcenia ustalonego przez władze limitu liczby studentów.

Na studia II stopnia stacjonarne i niestacjonarne określono w roku akademickim 2011/2012 limit po 60 osób (po dwie grupy ćwiczeniowe). Kwalifikacja kandydatów odbywa się na podstawie dyplomu inżyniera lub licencjata oraz testu kwalifikacyjnego z przedmiotów objętych standardami kształcenia dla studiów I stopnia kierunku *gospodarka przestrzenna*. Udostępnione w trakcie wizytacji materiały pokazują bardzo wnikliwy sposób przeprowadzania testów w Uczelni od 2008 roku. Dla każdego z przedmiotów podstawowych przygotowano zestawy pytań testowych, których wagi były zróżnicowane. Bardzo dokładnie określono zasady ich przygotowywania w Uczelni dla poszczególnych kierunków studiów, w

tym kierunku *gospodarka przestrzenna*. Przyjęto, że pytania te powinny sprawdzać wiedzę i umiejętności zdobyte na studiach I stopnia niezbędne dla realizacji procesu dydaktycznego na studiach II stopnia. Zastosowane rozwiązanie należy ocenić bardzo wysoko. Zestawy pytań opracowane np. dla przedmiotu *ekonomika miast i regionów, planowanie przestrzenne czy samorząd terytorialny* zostały przygotowane wnikliwie i można je traktować jako wzorcowe. Wymagania w zakresie liczby punktów za poszczególne pytania są jasno określone i pozwalają standaryzować oceny końcowe. W SGGW zakłada się, że z przygotowanej puli pytań przez poszczególnych pracowników (przedmiotów) corocznie losowanych jest 10%. Po wylosowaniu zestaw pytań jest publikowany i corocznie usuwany z puli pytań.

Zasady rekrutacji na oba stopnie studiów nie dyskryminuje żadnej grupy kandydatów. Potencjał dydaktyczny jednostki zapewnia możliwości kształcenia ustalonych przez władze limitów przyjęć na I i II stopień *gospodarki przestrzennej* realizowanych jako studia stacjonarne i niestacjonarne.

W czasie spotkania studenci potwierdzili powyższe opinie o systemie rekrutacji.

Zdaniem Zespołu Oceniającego nakłady pracy (określone za pomocą punktów ECTS) i czas niezbędny do osiągnięcia sformułowanych efektów kształcenia (na podstawie realizowanego programu studiów), zgodnych ze standardami kształcenia, są określone poprawnie.

2). *Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane.*

Zespół ocenia, że zasady zaliczenia poszczególnych przedmiotów, oceny prac przejściowych są zorientowane na proces uczenia się. Pewne niedociągnięcia istnieją przy ocenie prac dyplomowych (płytkie recenzje bez uwag krytycznych, zawyżone oceny, szczególnie prac inżynierskich, które nie spełniają kryteriów tego rodzaju prac, zob. zał. 4). Interesariusze wewnętrzni oceniają, że system oceny osiągnięć zawiera jasne i zrozumiałe dla nich zasady oraz zapewnia obiektywizm ewaluacji. Uważają też, że wymagania dostosowane są do zakładanych efektów kształcenia. Studenci podczas spotkania podkreślali, że prowadzący zajęcia dydaktyczne na początku semestru przedstawiają zasady oceniania i zasady te nie są łamane. Zespół zauważył standaryzację wymagań tylko przy egzaminach na II stopień sprawdzających, czy posiadane przez kandydata wiedza i umiejętności pozwalają na osiągnięcie efektów kształcenia na tym poziomie studiów *gospodarki przestrzennej*. Zespół proponuje podjęcie prac nad opracowaniem egzaminów z poszczególnych przedmiotów z wykorzystaniem doświadczenia z opracowaniem i przeprowadzeniem egzaminów wstępnych na II stopień studiów (zob. p. 2.3 powyżej).

3). *Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą.*

Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (wymiana studentów, udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy).

Uczelnia swoimi działaniami stwarza warunki do wyjazdów zagranicznych. Poprzez Biuro Spraw Studenckich prowadzi szereg kampanii informacyjnych i spotkań mających na celu zapoznanie studentów z zasadami wyjazdów zagranicznych. Działania podejmowane przez jednostkę ocenia się jako zadowalające. Natomiast podczas spotkania z Zespołem studenci zademonstrowali niski poziom wiedzy na temat systemu ECTS (poza wiedzą o istnieniu punktów ECTS), czego konsekwencją jest brak zrozumienia celowości oraz

przypisywania punktów kredytowych do poszczególnych przedmiotów. Zespół uważa, że Uczelnia i jednostka prowadząca kierunek *gospodarka przestrzenna* powinny podjąć szerokie działania popularyzujące wiedzę o systemie ECTS wśród studentów.

Być może konsekwencją prowadzenia kierunku przez jednostkę międzywydziałową oraz brak dostatecznej wiedzy o ECTS przez studentów były przyczynami tak niewielkiego zainteresowania wymianą zagraniczną wśród tych interesariuszy wewnętrznych – z programu Erasmus skorzystało czterech studentów w roku 2008, trzech w 2009 i dwóch w 2010 roku. Ponadto studenci oraz kadra ocenianego kierunku nie uczestniczyli w wymianie z zagranicznymi ośrodkami akademickimi w ramach programów CEEPUS i Erasmus Mundus.

Studenci nie biorą też udział w badaniach międzynarodowych.

4). *Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomaganie studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość.*

Ocena kompletności informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów (sylabusach) i ich przydatności studentom w procesie uczenia się. Ocena przydatności zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia; Ocena mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności.

Ocena zakresu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom ocenianego kierunku studiów.

Ocena działalności uczelni/jednostki wspierającej rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów.

Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym, wskazujące przez nich mocne i słabe strony procesu kształcenia, poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej.

Ocena poziomu zadowolenia z systemu opieki naukowej dydaktycznej i materialnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów.

System opieki naukowej i dydaktycznej Zespół ocenia jako zadowalający. Prowadzący udostępniają na internetowej platformie studenckiej materiały, pozwalające studentom na zgłębianie wiedzy bez udziału nauczycieli akademickich. W przygotowaniach są kursy umożliwiające kształcenie na odległość. Prowadzący ustalają konsultacje w porozumieniu ze studentami na początku semestru oraz podają dane kontaktowe maile lub/i numery telefonów. Poza tym na platformie internetowej umieszczane są komunikaty dla studentów lub informacje dotyczących prowadzonych zajęć. Dostępność materiałów dydaktycznych jest zadowalająca. Studenci pozytywnie ocenili możliwość pobrania wcześniej przygotowanych materiałów z uczelnianej platformy.

Wybór promotorów odbywa się po zapoznaniu się z listą potencjalnych opiekunów prac dyplomowych. Liczba dyplomantów nie przekracza 15 osób na jednego promotora, co według studentów zapewnia dobre kontakty z opiekunami i możliwość konsultacji.

Praca dziekanatu nie została oceniona przez studentów pozytywnie. W ich opinii pracownicy administracyjni nie są kompetentni oraz nie zawsze posiadają wysoki poziom wiedzy, co skutkuje nie zawsze sprawnym załatwianiem spraw studenckich. Ponadto godziny otwarcia dziekanatu nie zaspokajają potrzeb studentów, szczególnie niestacjonarnych.

Informacje zawarte w programach przedmiotów uważa się za kompletne. Ale studenci nie potrafili wskazać podczas spotkania z zespołem oceniającym, gdzie można uzyskać dostęp do sylabusów i się z nimi zapoznać. Jednocześnie jednak ci interesariusze wewnętrzni (studenci) podczas spotkania wyrazili opinię, iż znają sylabusy i karty przedmiotowe, ponieważ nauczyciele akademicy prezentują je podczas pierwszych zajęć dydaktycznych. Zespół uważa, że wskazana jest codzienna dostępność sylabusów (np., na stronie

internetowej, w bibliotece lub/i dziekanacie), by studenci mogli weryfikować na bieżąco osiągnięte efekty, tematykę zajęć, co mogłoby zwiększyć jakość kształcenia.

Zalecane materiały dydaktyczne studenci wskazali jako pomocne w celu osiągnięcia efektów kształcenia. Wskazane w ich opinii byłoby uaktualnienie obowiązującej literatury.

System oceniania efektów kształcenia wraz ze stypendium Rektora stanowią motywację do uczenia się studentów. Sam proces przyznawania świadczeń pomocy materialnej odbywa się w sposób przejrzysty i zgodny z obowiązującymi przepisami. Świadczenia pomocy materialnej odbywają się poprzez decyzje komisji stypendialnych, które są powoływane na wniosek właściwego organu samorządu studenckiego. Zespół Oceniający ocenia ich funkcjonowanie jako przyjazne dla studentów i oparte na podstawie czytelnych i powszechnie znanych procedur, przy użyciu pełnej i przejrzystej dokumentacji. Działalność komisji stypendialnych odbywa się z poszanowaniem demokratycznych zasad podejmowania decyzji, co udokumentowane jest protokołami z każdego posiedzenia komisji.

Uczelnia dysponuje miejscami w domach studenckich, które w opinii studentów spełniają swoje zadania. Poziom zapewniony przez Uczelnię został oceniony jako dobry. W wizytowanej jednostce znajdują się 2 bufety. Studenci pozytywnie wyrazili się o ich wyposażeniu oraz ofercie, które w pełni spełniają ich oczekiwania.

W weekendy zjazdowe Biuro Karier jest zamknięte, co zostało bardzo negatywnie ocenione przez studentów. Na stronie znajdują się częściowe informacje na temat praktyk oraz ofert pracy. Studenci wskazali na brak ofert specjalistycznych i odpowiadających ich oczekiwaniom zawodowym. W opinii studentów wspólna ankieta dla studentów i absolwentów dotycząca programów znajdująca się na stronie internetowej nie przynosi zakładanych efektów. Pytania badające opinię dwóch różnych grup są identyczne, a wyniki badań nie są nigdzie prezentowane. Podczas spotkania ze studentami wskazano na wsparcie Prorektora ds. studenckich projektów mających na celu zadbanie o rozwój kulturalny. Dzięki wypracowanej współpracy przedstawiciele samorządu studenckiego mogą organizować wydarzenia kulturalne, które w opinii studentów stanowią ciekawą ofertę spędzania wolnego czasu. Działalność samorządu studenckiego, który we współpracy z władzami wspiera rozwój kulturowy i społeczny ocenia się jako zadowolający. Cykliczne spotkania i organizacja imprez kulturowych zapewnia integrację studentów i identyfikację z Uczelnią.

Sposób finansowania organizacji studenckich, kół naukowych i samorządu studenckiego odbywa się na zasadzie stałego budżetu plus ewentualne zadaniowe dofinansowania. Przedstawiony władzom uczelni projekt otrzymuje dotację i może być realizowany. Działalność samorządu studenckiego ocenia się jako dobrą. Spełnia on swoje ustawowe obowiązki, reprezentując studentów w organach kolegialnych oraz organizując życie kulturalne studentom. Przedstawiciele samorządu biorą udział w pracach organów opiniotwórczych oraz decyzyjnych, co powoduje, że opinie studentów są przekazywane władzom.

Podczas spotkania studenci zgodnie potwierdzili, że wizytowany kierunek wyróżnia się interdyscyplinarnością. Podczas realizacji programu kształcenia mają możliwość zdobywania wiedzy i umiejętności z różnych obszarów, co czyni z nich fachowców z szerokimi horyzontami. Zdobyć tytułu zawodowego inżyniera po skończeniu pierwszego stopnia studiów wyróżnia ofertę tej jednostki. Studenci potwierdzili, że bogaty program kształcenia oraz dużo zajęć praktycznych powoduje, iż Uczelnia stwarza możliwość zdobycia szerokich umiejętności. Mimo wszystko, przy tak rozbudowanym programie studenci wskazali niektóre przedmioty, jako niespełniające ich oczekiwań (*rolnictwo, kultura wsi polskiej*) lub źle zorganizowane (*socjologia*).

Poziom zadowolenia studentów prezentowany podczas spotkania Zespół ocenia jako dobry. Uczelnia i jednostka w ogólnej ocenie spełniają oczekiwania studentów. Studenci biorący udział w spotkaniu nie wykazali chęci udziału w badaniach naukowych. Działalność w kołach naukowych zaspokaja ich potrzeby. Studenci ocenili bardzo wysoko podejście władz Uczelni do ich problemów.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji na studia I stopnia są standardowe, natomiast bardzo wysoko ocenione zostały kryteria przyjęć na studia II stopnia ocenianego kierunku. Ten system sprawdzenia wiedzy i umiejętności może zostać przeniesiony do sprawdzania efektów kształcenia poszczególnych przedmiotów, a nawet do egzaminu dyplomowego. Przyjmowane limity przyjęć na oba stopnie biorą pod uwagę zasoby kadrowe i infrastrukturę techniczną Uczelni.
- 2) System ocen jest zorientowany na proces uczenia się, chociaż wymagania nie są wystandaryzowane. Pewne niedociągnięcia zauważa się przy ocenianiu prac dyplomowych oraz pytaniach występujących w trakcie egzaminu końcowego (brak losowania pytań i brak pytań kierunkowych). Zespół proponuje wykorzystanie doświadczeń związanych ze sprawdzeniem wiedzy i umiejętności kandydatów na studia II stopnia do systemu oceniania efektów kształcenia każdego przedmiotu i modułu (w przyszłości).
- 3) Studenci mają zbyt małą wiedzę na temat systemu ECTS, co jest jednym z powodów ich słabego zainteresowania wymianą zagraniczną. Studenci nie są zainteresowani również udziałem w badaniach międzynarodowych.
- 4) System opieki naukowej i dydaktycznej Zespół ocenia jako zadawalający, z tym, że wyżej oceniona została opieka dydaktyczna niż naukowa. Istnieją pewne niedociągnięcia w pracy dziekanatu oraz Biura Karier. System pomocy finansowej Zespół ocenia pozytywnie, podobnie jak działanie komisji stypendialnych. Również pozytywnie należy ocenić finansowanie przez Uczelnię działalności samorządu studenckiego opartego o budżet, którego część jest stała, a część nosi charakter zadaniowy. Uczelnia i jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów jest przez studentów oceniana pozytywnie.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1). *Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia.*

Międzywydziałowe Studium Gospodarki Przestrzennej (powołane w 1997 r.), które prowadzi oceniany kierunek w swoich działaniach związanych z dydaktyką realizuje System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w SGGW wprowadzony uchwałą Senatu Uczelni 26 października 2009 r. Uczelniany system zawiera wszystkie niezbędne elementy formalnie umożliwiające jego prawidłowe funkcjonowanie. Zatwierdzony schemat funkcjonowania systemu jest prawidłowy, zakłada zapewnienie wystarczających relacji między dziekanem, prodziekanem, pełnomocnikiem dziekana ds. jakości kształcenia oraz wydziałowymi komisjami ds. jakości kształcenia. Studium Międzywydziałowe (MSGP) realizujące kierunek *gospodarka przestrzenna* może być sytuowane na poziomie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia ze wskazaniem jednak, czy decyzje podejmowane na tym

poziomie podlegają bezpośrednio pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia i Rektorskiej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Usytuowanie Studium między wydziałami, ale głównie w obszarze Wydziału Leśnictwa może utrudniać formalny przepływ dokumentów i ich zatwierdzanie. Od nowego roku akademickiego kierunek *gospodarka przestrzenna* będzie musiał podlegać konkretnemu wydziałowi, co między innymi powinno skutkować bardziej jednoznaczną sytuacją..

Struktura zarządzania procesem dydaktycznym w MSGP jest przejrzysta. Funkcje koordynatora pełni kierownik Studium (odpowiednik dziekana), funkcjonuje również Rada Studium (jako odpowiednik Rady Wydziału). Zasady funkcjonowania Rady są zgodne z przyjętym w Uczelni statutem, jej kadencja trwa 4 lata, w skład Rady wchodzi przedstawiciele samorządu studentów.

Program studiów kierunku *gospodarka przestrzenna* przygotowujący jest przez Komisję Dydaktyczną i zatwierdzany przez Radę Studium. Komisja Dydaktyczna pełni także funkcje koordynacji programów nauczania, kontroluje dostępność sylabusów oraz jest zobowiązana do podjęcia prac nad przygotowaniem kierunkowych ram kwalifikacji oraz modernizacji treści nauczania na tym kierunku przed październikiem 2012 r.

Dokumentacja systematycznie przeprowadzanych ocen realizowanego procesu dydaktycznego obejmuje studencką ocenę wszystkich form zajęć, w tym wykłady, ćwiczenia, języki obce i WF (wyniki ankiet studenckich są podsumowywane semestralnie) oraz hospitacje, wyniki których są dyskutowane w ramach katedr i zakładów, a następnie przedstawiane przez prodziekana przed Radą Studium. W kwestionariuszu oceny okresowej (poprzednio co 4 lata, obecnie co dwa lata) wpisuje się wyniki uzyskane przez pracownika ze strony studentów i – jeśli była przeprowadzana – wyniki hospitacji. Można przyjąć, że dyskusja podejmowana przez Komisję Dydaktyczną w ramach Rady Studium może być traktowana jako podstawa doskonalenia programu kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Rozwiązanie to powinno zapewnić możliwość zgłaszania tematów przedmiotów do wyboru, a przede wszystkim dyskusji nad przedmiotami tzw. nachylenia specjalizacyjnego. Stosowany w MSGP System Zapewnienia Jakości Kształcenia oddziałuje w niewystarczającym stopniu na dobór tematyki prac inżynierskich i magisterskich oraz na większe zobiektywizowanie egzaminów dyplomowych.

Modernizacja Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna*, a raczej udoskonalenie jego funkcjonowania, powinna zapewnić coroczny, bardziej skuteczny przegląd treści i tematów kształcenia poszczególnych przedmiotów, sylabusów oraz ocenę zapewnienia efektów kształcenia. Programy i plany studiów I oraz II stopnia powinny od października 2012 być dopasowane do KRK i można przyjąć, że przez kilka kolejnych lat będą one stałe. Wystarczającą elastyczność programu kształcenia muszą zapewnić możliwości wprowadzania przedmiotów do wyboru, a może także przedmiotów nachylenia specjalizacyjnego.

Dotychczasowa realizacja przyjętego w Uczelni w 2009 r. Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, opis stosowanych procedur oraz ich dotychczasowa realizacja w Międzywydziałowym Studium Gospodarki Przestrzennej zapewniały do obecnego roku akademickiego zarówno wystarczającą jakość kształcenia, jak i jej podnoszenie.

Efektywność Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w MSGP jest niewystarczająca. Należy zapewnić jej poprawę poprzez lepsze wykorzystywanie zwrotnych informacji z przeprowadzanych ocen studenckich, hospitacji, przeglądu prac dyplomowych, ich recenzji oraz analizy egzaminów dyplomowych, a także zapewnić badanie losów absolwenta. Należy też powołać Radę Jakości Kształcenia Kierunku *gospodarka przestrzenna*, w której wyartykułowane zostaną potrzeby potencjalnych pracodawców, a także pracowników Uczelni (kierunek międzyobszarowy, zajęcia prowadzą pracownicy z różnych

wydziałów) i studentów. Dotychczas stosowane rozwiązania i udostępniona dokumentacja, a także przeprowadzone w trakcie wizytacji rozmowy ze studentami oraz prowadzącymi zajęcia pozwalają potwierdzić, że program kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* zapewnia realizację dotychczas obowiązującego standardu, ale jego oddziaływanie na rzecz doskonalenia jest stosunkowo słabe. System ZiDJK dotychczas w niewystarczającym stopniu oddziałuje na jakość prac dyplomowych, standaryzację i obiektywizację przeprowadzonych egzaminów końcowych, w części ocen cząstkowych, nie zapewnia także uwzględnienia w programach kształcenia w wystarczającym stopniu specyfiki Uczelni.

Stosowany w Uczelni System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia zakładał wdrożenie procedur upowszechniania informacji od października 2010 r. Informacja o funkcjonowaniu Systemu znajduje się w oficjalnych dokumentach Uczelni i Wydziałów. Kwestionariusz ankiety przyjęty w Uczelni został przygotowany prawidłowo, jest odmienny dla przedmiotów, lektoratów i WF. Zawiera 20 pytań (podzielonych na dwie grupy), na podstawie których można ocenić jakość zajęć. Zawiera także dodatkowo możliwość wskazywania i postulatów, jakie student zgłasza do prowadzącego (student ocenia też swoje uczestnictwo w zajęciach). Uwagi studentów mogą być dla prowadzącego szczególnie ciekawe.

Wyniki monitorowania jakości kształcenia (oceny studenckie i hospitacje) są udostępniane w formie syntetycznej w każdym roku akademickim z podziałem na poszczególne lata i formy studiów. Udostępnione w trakcie wizytacji dokumenty analizy oceny zajęć przez studentów usytuowały MSGP w roku akademickim 2010/2011 (na 13 wydziałów i 5 jednostek w SGGW) w odniesieniu do jakości wykładów na 11 miejscu, a w odniesieniu do ćwiczeń na 6 miejscu.

Można jednak dodać, że oceny średnie są stosunkowo dobre (powyżej 4,0 dla wykładu i dla ćwiczeń). Jednocześnie oznacza to jednak, że jakość kształcenia na kierunku powinna być poprawiana, a wzorcem mogą być oceny uzyskiwane w tym czasie na Wydziale Nauk o Zwierzętach lub Wydziale Nauk Weterynaryjnych, na których zajęcia zostały ocenione przez studentów zdecydowanie wyżej. Przygotowywane w Uczelni analizy przeprowadzanych ankiet nie budzą wątpliwości i mogą być pomocne w doskonaleniu jakości dydaktyki, pod warunkiem przeprowadzania dyskusji o wynikach ankietyzacji w katedrach, gdzie kierownik powinien otrzymywać imienne oceny dla poszczególnych prowadzących. Problemem pozostaje procentowy udział studentów uczestniczących w zajęciach i wypełniających ankietę (w ubiegłym roku w całej Uczelni ocenie poddano 683 przedmioty, oceniono także 57 pracowników prowadzących lektoraty i 19 pracowników Studium WFiS).

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie zwiększania świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* jest stosunkowo słaby, w kolejnych latach powinien zostać zwiększony (w pracach Rady Programowej dla kierunku powinni uczestniczyć pracodawcy). Dotychczas w MSGP funkcjonuje tylko Komisja Dydaktyczna powoływana przez Radę Studium, w której skład wchodzi interesariusze wewnętrzni. Informacje od potencjalnych

pracodawców mogą być przekazywane zwrotnie z praktyk zawodowych i dyplomowych, a także w ramach realizowanych studiów podyplomowych. W trakcie wizytacji wskazano możliwość wykorzystania doświadczeń Rady Jakości Kształcenia Kierunku, która działa na Wydziale Leśnym. Radę taką należy utworzyć również dla kierunku *gospodarka przestrzenna*. Dotychczasowy udział pracodawców w kształtowaniu programu i treści kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w funkcjonującej Radzie jest niewielki.

Udział interesariuszy wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest wystarczający. Ograniczone są natomiast możliwości finansowego wynagrodzenia zaangażowania w proces dydaktyczny pracowników – wyniki hospitacji i wyniki oceny studenckiej (ankietyzacja) brane są pod uwagę w przeprowadzanej co dwa lata ocenie pracowników, a także w procedurze awansowej.

W trakcie wizytacji (spotkanie ze studentami i hospitacje zajęć) studenci wykazali duże zainteresowanie jakością kształcenia na kierunku. Biorą czynny udział w posiedzeniach organów kolegialnych. Działają w komisjach dydaktycznych, gdzie wyrażają opinie studentów, uzyskane w rozmowach i spotkaniach informacyjnych, które są uwzględniane w ogólnych pracach i zmianach dydaktyki. Podkreślali znaczenie ankietyzacji oceny przedmiotów w Uczelni, ale jednocześnie poinformowali, że informacja zwrotna jest niewystarczająca – informacje o efektach tej oceny są dla nich trudno dostępne.

Pracownicy Biura Karier SGGW (Agrokadra) wskazali na trudności związane z badaniem losów absolwentów (trudności dotarcia, ankieta nieobowiązkowa, utrudniony kontakt z absolwentami studiów II stopnia). Być może wskazane jest nawiązanie kontaktów i zaproponowanie mniej formalnej oceny programu kształcenia dokonywanej przez absolwentów kierunku, którą będzie koordynować, np. sekretarz Studium albo powołany przez koordynatora kierunku *gospodarka przestrzenna* pracownik prowadzący na tym kierunku istotny w treściach przedmiot kierunkowy. Indywidualizacja oceny programu nauczania mogłaby być prowadzona obok sformalizowanego w całej Uczelni (bądź Wydziału) badania losów absolwentów. Utworzenie Rady Programowej z udziałem pracodawców i absolwentów dla kierunku *gospodarka przestrzenna* jest nie tylko ze wszech miar pożądane, ale będzie konieczne od października 2012 r.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	Kadra	infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+/-	+	+	+/-	+/-	+
kompetencje społeczne	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Uwaga: Zakładane umiejętności i kompetencje społeczne nie zostały w programach przedmiotów (modułach) wyraźnie zdefiniowane. Można je określać na podstawie proponowanej tematyki zajęć. Macierz kierunkowych efektów kształcenia dla kierunku w Międzywydziałowym Studium Gospodarki Przestrzennej SGGW jest przygotowywana. Przedstawiona w tabeli 1 ocena możliwości realizacji efektów odnosi się do obowiązujących do roku akademickiego 2011/2012 standardów kształcenia i przeprowadzona została na podstawie planów zajęć studiów I i II stopnia oraz dokumentacji sylabusów. Stopień zaawansowania prac nad wdrożeniem KRK pozwala stwierdzić, że z dużym prawdopodobieństwem będzie możliwe jego wdrożenie od następnego roku akademickiego.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Podjęte w ramach ocenianego kierunku działania na rzecz podniesienia kultury jakości kształcenia pozwalają zapewnić przejrzystość struktury zarządzania procesem dydaktycznym oraz zapewniają możliwości doskonalenia programów kształcenia. Systematyczność i skuteczność tych działań powinna być podniesiona tak, żeby zapewnić w przyszłości kompleksową ocenę uzyskiwanych efektów kształcenia na kierunku w podziale na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, ponieważ obecnie WSZJK nie jest całkowicie wdrożony.
- 2) Dotychczasowy udział interesariuszy zewnętrznych w procesie doskonalenia programów kształcenia jest niestety zbyt mały, należy zapewnić prawidłowe funkcjonowanie Rady Programowej dla kierunku z udziałem pracodawców, absolwentów, a może także studentów wyższych lat studiów i członków koła naukowego. Natomiast udział interesariuszy wewnętrznych jest wystarczający, z tym, że w procedurze ankietyzacji studentów sprzężenie zwrotne nie jest wystarczająco silne.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku		X			
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
program studiów			X		

zasoby kadrowe			X		
infrastruktura dydaktyczna		X			
prowadzenie badań naukowych		X			
system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierając zalecenia).

Koncepcja kierunku studiów *gospodarka przestrzenna* jest zgodna z misją i strategią Uczelni. Dzięki temu powyższy kierunek ma międzyobszarowy charakter i jego celem jest gospodarka przestrzenna przede wszystkim terenów leśnych i wiejskich. Wydaje się jednak, że w treści zajęć dotyczących planowania przestrzennego nacisk na tereny nieurbanizowane jest zbyt mały. Uczelnia nawiązała współpracę z KPZK PAN w celu modyfikacji programu ocenianego kierunku (w związku ze zmianami prawnymi dotyczącymi szkolnictwa wyższego). Również istnieje współpraca z Lasami Państwowymi. Silną stroną jednostki prowadzącej oceniany kierunek jest kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne, która ma bardzo szerokie spektrum zainteresowań naukowych. Przy dotychczasowych kryteriach oceny spełnienia wymogów minimum kadrowego zwraca jednak uwagę brak jednego samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego z dorobkiem w zakresie *gospodarki przestrzennej* w minimum na poziomie studiów II stopnia, ale według Zespołu brak ten ma charakter formalny i może być w najbliższym czasie zlikwidowany (duża część nauczycieli akademickich w swoich oświadczeniach zapisała członkostwo tylko w jednym minimum kadrowym i to na poziomie I stopnia, a dla wszystkich Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, co oznacza, że te osoby mogą złożyć deklarację należenia do minimum kadrowego *gospodarki przestrzennej* na poziomie II stopnia). Zespół Oceniający ocenia, że z bardzo dużym prawdopodobieństwem, graniczącym z pewnością, działania mające na celu dostosowanie się do nowych przepisów prawa, w tym KRK dla szkolnictwa wyższego, zakończą się sukcesem przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego. To tworzy optymistyczną wizję rozwoju kierunku.

Uczelnia powinna zwrócić uwagę na usytuowanie ocenianego kierunku studiów. To co jest z jednej strony źródłem tak silnej kadry, z drugiej powoduje pewne problemy. A mianowicie przy międzywydziałowym charakterze tej jednostki i nieprowadzeniu przez nią badań naukowych problemem jest powiązanie dydaktyki z badaniami naukowymi, a

także brak studenckiej współpracy międzynarodowej. W przyszłym roku akademickim sytuacja się zmieni, ale należy wybrać rozwiązanie: stworzenie Wydziału prowadzącego *gospodarkę przestrzenną* lub wyznaczenie jednego z istniejących wydziałów do prowadzenia tego kierunku. Każde z nich może oznaczać osłabienie kadrowe kierunku *gospodarka przestrzenna*, a także zmniejszenie popytu wśród potencjalnych kandydatów. Drugim problemem stojącym przed Uczelnią jest współpraca z interesariuszami zewnętrznymi zarówno przy ustalaniu pożądanych efektów kształcenia, jak i w WSZJK.

W odpowiedzi Uczelni na powyższy Raport Zespół Oceniający został poinformowany, że recenzentom zwraca się uwagę, że recenzje mają być krytyczne i rzeczowe. Komisja Dydaktyczna przygotowuje zestaw pytań z przedmiotów kierunkowych oraz trzy zestawy pytań dotyczących specjalności, z których na egzaminie dyplomowym student będzie losował po jednym pytaniu (kierunkowe i *specjalizacyjne*). Zespół stwierdza, że w ten sposób będzie można zweryfikować końcowe efekty kształcenia. Nie zostaje natomiast rozwiązany problem prac inżynierskich od strony zatwierdzania ich tematów. Zespół uważa, że stanowcza postawa recenzentów może ten problem rozwiązać w momencie oceniania prac. Biorąc powyższe pod uwagę ocena spełnienia drugiego kryterium ogólnego zostaje ustalona na **w pełni**.

Uczelnia poinformowała także, że zwiększono liczbę godzin na niestacjonarnych studiach II stopnia (wprowadzono *język obcy* w wymiarze 36 godzin oraz *ekonometrię* – 30 godzin). Poprawiono też, zgodnie z sugestią Zespołu, kolejność treści wykładanych w module planistycznym na poziomie studiów I stopnia. Te działania Uczelni powodują, że program stał się zgodny ze standardami kształcenia, a kolejność wykładanych przedmiotów jest logiczna i pozwala na osiągnięcie zakładanej sylwetki absolwenta. W związku z tym spełnienie trzeciego kryterium ogólnego (*program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia*) ustalono na poziomie **w pełni**.

Jeśli chodzi o kryterium czwarte (*liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów dydaktycznych programu studiów*) Uczelnia informuje, że od nowego roku akademickiego zajęcia z ekonometrii prowadzić będzie znany i ceniony w środowisku ekonometrycznym profesor nauk ekonomicznych, co jeszcze bardziej wzbogaci strukturę kwalifikacji i jakość kadry dydaktycznej. W sprawie minimum kadrowego Zespół Oceniający w dalszym ciągu stwierdza, że do jego spełnienia na studiach II stopnia (na poziomie studiów I stopnia warunki minimum są spełnione) brakuje jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego z dorobkiem w zakresie ocenianego kierunku studiów. Jednak jeden z profesorów mający taki dorobek nie został zaliczony do minimum kadrowego z uwagi na prowadzenie mniej niż 60 godzin zajęć dydaktycznych (przeprowadził 30 godzin). Od nowego roku akademickiego takie zaangażowanie dydaktyczne będzie spełniało warunki określone przepisami (samodzielny nauczyciel akademicki zaliczony do minimum kadrowego musi przeprowadzić minimum 30 godzin zajęć). Biorąc pod uwagę strukturę kwalifikacji i liczebność kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz spełnienie warunków minimum kadrowego od 1 X 2012 roku Zespół ocenia, że **w pełni** mogą być zrealizowane cele edukacyjne programu *gospodarka przestrzenna*.

W sprawie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości Uczelnia poinformowała, że przystąpiła do realizacji projektu *Program unowocześnienia kształcenia w SGGW dla zapewnienia konkurencyjności oraz wysokiej kompetencji absolwentów, współfinansowanego z EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 4.1.1: Wzmocnienie*

potencjału dydaktycznego uczelni, w którym jednym z zadań jest *Wsparcie Biura Karier*, w tym monitorowanie losów absolwentów. Zespół pozytywnie ocenia zamiar Jednostki do zwiększenia zaangażowania interesariuszy zewnętrznych, w tym absolwentów. W związku z tym Zespół Oceniający ustala ocenę spełnienia 8-ego kryterium ogólnego na **w pełni**.

Jednostka powinna przedstawić Polskiej Komisji Akredytacyjnej efekty działań w omawianych zakresach opisanych w odpowiedzi na raport z wizytacji.....

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			
zasoby kadrowe		X			
wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			